

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2016-2019

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petr Houfek

Bezpečnostní systém ČR

Praha 2019

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Víšek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2016-2019

BACHELOR THESIS

Petr Houfek

Security system of Czech Republic

Prague 2019

The Bachelor Thesis Supervisor:

Mgr. Jiří Víšek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 18. prosince 2018

Petr Houfek

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Jirími Víškovi za odborné konzultace a rady v průběhu zpracování této bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá bezpečnostním systémem České republiky. Analyzuje jeho strategická východiska reflektující současná bezpečnostní rizika a hrozby. Popisuje strukturu a fungování bezpečnostního systému a v této souvislosti (ve vztahu k vnitřní bezpečnosti) vyzdvihuje systém fungování integrovaného záchranného systému České republiky a jeho nejdůležitějších složek, jakož i strukturu krizového řízení. Podrobněji se zmiňuje o úloze Policie České republiky. V souvislosti se zajištěním vnější bezpečnosti zdůrazňuje úlohu Armády České republiky, jejíž význam posiluje členství České republiky v NATO. Klade důraz na význam efektivních zpravodajských služeb a edukace obyvatelstva k vlastní obraně. Bakalářská práce je dále zaměřena na aktuální ohrožení kyberprostoru a vysoké nebezpečí jeho zneužití v rámci nepřátelské propagandy.

Klíčová slova

Armáda České republiky, bezpečnostní hrozby, bezpečnostní rizika, Bezpečnostní strategie České republiky, bezpečnostní systém, civilní obrana, hybridní hrozby, Integrovaný záchranný systém České republiky, krizové řízení, kyberprostor, Policie České republiky, zpravodajské služby

Annotation

The bachelor thesis deals with the security system of the Czech Republic. It analyzes its strategic starting points reflecting current security risks and threats. Describes the structure and functioning of the security system, and in this context (in relation to internal security) highlights the system of functioning of the integrated rescue system of Czech republic and its most important components as well as the crisis management system. It details the role of the Police of the Czech Republic. In connection with securing external security, it emphasizes the role of the Czech Army, whose importance strengthens the membership of the Czech Republic in NATO. It emphasizes the importance of effective intelligence services and the education of the population to their own defense. The bachelor thesis is also focused on the current threat of cyberspace and the high danger of its abuse in the framework of hostile propaganda.

Keywords

Army of the Czech Republic, civil defense, crisis management, cyberspace, hybrid threats, Integrated rescue system of Czech republic, intelligence services, Police of the Czech Republic, security risks, security strategy of the Czech Republic, security system, security threats

ÚVOD.....	9
1 METODIKA PRÁCE	11
2 BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY	12
2.1 Pojem bezpečnost	12
2.2 Bezpečnostní a další významné zájmy České republiky	14
2.2.1 Faktory ovlivňující vnější bezpečnost České republiky.....	15
2.2.2 Faktory ovlivňující vnitřní bezpečnost České republiky	16
2.3 Bezpečnostní rizika.....	18
2.3.1 Situace ve vyloučených lokalitách.....	18
2.3.2 Problémy spojené s migrací a integrací cizinců.....	18
2.3.3 Mezinárodní terorismus	19
2.3.4 Ohrožení kritické infrastruktury.....	20
2.3.5 Ohrožení kyberprostoru	21
2.4 Bezpečnostní strategie české republiky z roku 2015	23
3 STRUKTURA A FUNGOVÁNÍ BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU.....	25
3.1 Fungování bezpečnostního systému	27
3.2 Krizové řízení	27
3.3 Integrovaný záchranný systém České republiky	30
3.3.1 Hasičský záchranný sbor České republiky.....	33
3.3.2 Zdravotnická záchranná služba České republiky.....	35
3.3.3 Policie České republiky	35
3.3.4 Armáda České republiky.....	39
3.3.5 Další součásti bezpečnostního systému	41
4 NÁVAZNOST NÁRODNÍHO BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU NA MEZINÁRODNÍ INSTITUCE.....	48
4.1 Organizace severoatlantické smlouvy (NATO).....	48
4.2 Evropská unie (EU)	50
4.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)	52
4.4 Organizace spojených národů (OSN)	53
5 BEZPEČNOSTNÍ VÝZVY A AKTUÁLNÍ HROZBY	56
5.1 Zpravodajské služby	56
5.1.1 Bezpečnostní informační služba (BIS).....	57

5.1.2	Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI).....	58
5.1.3	Vojenské zpravodajství.....	58
5.2	Civilní obrana	60
5.2.1	Ochranné prostředky	60
5.2.2	Edukace v oblasti ochrany obyvatelstva	61
5.3	Aktuální hrozby	62
5.3.1	Kybernetická špionáž.....	63
5.3.2	Narušení nebo snížení odolnosti infrastruktury	64
5.3.3	Nepřátelské kampaně	64
5.3.4	Narušení nebo snížení bezpečnosti eGovernmentu.....	65
5.3.5	Kyberterorismus.....	65
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	69
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	70
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	75
	SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ÚVOD

Vzhledem k událostem z posledních měsíců, kdy Evropu zasáhla vlna teroristických útoků, se stále hlasitěji mluví o zásadní odpovědnosti státu za bezpečnost svých občanů. V této souvislosti je zmiňována efektivnost stávajícího bezpečnostního systému. Povinnost za bezpečnost občanů je zakotvena v základních právních dokumentech počínaje Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod, Ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů a dalších dokumentech. Podle ústavního zákona č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky je „základní povinností státu je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot“. Součástí bezpečnostního systému jsou orgány státní moci. To jest prezident republiky, vláda a Parlament České republiky, orgány územních samosprávných celků, obecní úřady včetně dalších fyzických a právnických osob. Podle výše uvedeného zákona bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Nezastupitelnou roli v rámci bezpečnostního systému potom sehrávají zpravodajské služby. Tyto získávají a analyzují informace důležité pro bezpečnost České republiky. Identifikují tak potencionální bezpečnostní rizika. Jejich činnost řídí vláda České republiky, která na základě možných hrozeb a rizik, formuluje bezpečnostní strategii státu.

V případě bezpečnostního systému lze konstatovat, že tento je mimořádně složitý a zahrnuje řadu neméně složitých subsystémů. V souvislosti s jeho fungováním vyvstává řada otázek vztahujících se k účinnosti systému v praxi. Zejména se to týká hlediska propojenosti jednotlivých složek a k jeho návaznosti na řešení bezpečnostních rizik v rámci Evropské unie, ekonomické náročnosti a především účinnosti, co se týče zajištění bezpečnosti občanů České republiky. Skutečností je, že většina složek bezpečnostního systému je placena z vybraných daní a veřejnost má plné právo požadovat, aby stát zajistil bezpečnost každého občana. Zejména zahraniční zkušenosti ukazují, že nebezpečí nelze podceňovat. Například teroristický útok může přijít zcela nečekaně a mít zcela nečekanou podobu. Stoprocentně nelze vyloučit ani válečný konflikt, vnitřní nepokoje, ale i přírodní katastrofy atd. Obyvatelstvo je nutno na tyto skutečnosti připravit. Aktuální otázkou je, zda by do bezpečnostního systému neměli

být aktivněji zapojeni sami občané. Možností by mohlo být použití legálně držených zbraní v případě ohrožení, širší využití privátních bezpečnostních služeb a především rozšířením branné výchovy širokých vrstev obyvatelstva.

Předkládaná bakalářská práce reflektuje Bezpečnostní strategii České republiky 2015. Popisuje a analyzuje strukturu a úlohu vybraných výkonných složek bezpečnostního systému. Klade důraz na význam Integrovaného záchranného systému České republiky a jeho hlavních složek: Hasičského záchranného sboru České republiky, Zdravotnické záchranné služby, Policie České republiky a Armády České republiky. Zdůrazňuje nutnost návaznosti na společnou bezpečnostní politiku Evropské unie a NATO vyplývající z našeho členství a našich závazků v obou uskupeních. Analyzuje aktuální bezpečnostní hrozby, včetně hrozeb hybridních a z nich vyplývající úkoly pro zefektivnění bezpečnostního systému týkající se zejména činnosti zpravodajských služeb.

1 METODIKA PRÁCE

Jedná se o teoretickou práci, která na základě obsahové analýzy dostupných dokumentů uvedených v seznamu informačních zdrojů usiluje o odpověď na výzkumnou otázku:

„Má současný bezpečnostní systém České republiky potenciál čelit novým bezpečnostním hrozbám?“

První kapitola práce se kriticky zabývá bezpečnostní strategií České republiky. Definuje pojem bezpečnost, analyzuje bezpečnostní zájmy České republiky a ukazuje, jak je bezpečnostní systém zakotven v rámci vládního dokumentu „Bezpečnostní strategie České republiky 2015“.

Druhá kapitola popisuje strukturu bezpečnostního systému České republiky. Ukazuje systém krizového řízení a poslání Integrovaného záchranného systému. Analyzuje poslání a úkoly výkonných složek Integrovaného záchranného systému, kterými jsou Hasičský záchranný sbor, Zdravotnická záchranná služba, Policie České republiky a Armáda České republiky. Samostatná podkapitola je věnována dalším subjektům zúčastněným na bezpečnostním systému (městská policie, soukromé bezpečnostní služby, organizace veřejné sféry).

Třetí kapitola je věnována návaznosti národního bezpečnostního systému na mezinárodní instituce (NATO, EU, OBSE, OSN). Ukazuje zásadní význam severoatlantických vazeb pro bezpečnost a prosperitu České republiky.

Poslední čtvrtá závěrečná kapitola analyzuje aktuální potencionální bezpečnostní výzvy a hrozby. V této souvislosti zdůrazňuje nutnost efektivního fungování a koordinace činnosti zpravodajských služeb, význam civilní obrany obyvatelstva a aktuální bezpečnostní hrozby včetně hrozeb hybridních. Závěr odpovídá na výzkumnou otázku.

2 BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY

Bezpečnostní strategie České republiky vymezuje strategické a další významné zájmy České republiky včetně obecných bezpečnostních rizik. Definuje dlouhodobé záměry a opatření, jejichž cílem je zajištění podmínek pro vývoj a prosperitu České republiky a zabezpečení bezpečnosti jejích obyvatel.

2.1 POJEM BEZPEČNOST

Každý člověk sice obecně chápe, co znamená pojem bezpečnost. S jeho jednoznačnou a obecně přijímanou definicí se však nesetkáváme ani v odborné literatuře. V češtině slovo bezpečnost pochází ze spojení „bez péče“, označující stav bez starosti, bez problému, mimo nebezpečí. Rovněž latinské securitas, pochází ze základu „sine cura“- bez starosti. Většinou je tedy bezpečnost vymezována negativně, jako bez něčeho (bez strachu, bez hrozeb, bez nebezpečí) a pozitivní vymezení jako něco objektivně existujícího chybí. Podle Zemana et al., autorů knihy „Česká bezpečnostní terminologie“ z roku 2002, je pro výklad základních pojmů rozhodující, zda je subjekt připraven a ochoten se bránit a chránit. *„Bezpečnost lze dále chápat objektivně (jako absenci hrozeb vůči nabytým hodnotám a zájmům) i subjektivně (jako absenci strachu z ohrožení sebe sama, svých hodnot a zájmů)¹“*. V praxi je nutno rozlišovat, zda se jedná o:

- **bezpečnost jako obecní atribut, znak, kritérium;** tj. vlastnost, která může nabývat hodnot od nuly po úplnost. Jedná se o synonymum pojmu jistota, zajištěnost, bezproblémovost.
- **bezpečnost jako funkční sféru, oblast činnosti nebo jako politiku.** Toto pojetí je dynamické, zahrnuje procesy zajišťování bezpečnosti a vztahuje se k vědomé a řízené činnosti konkrétních subjektů a institucí- skupin, organizací, států.²

¹ BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007, s. 12. ISBN 978-80-246-1440-3.

² Tamtéž, s. 16

Ve dvacátém století byla bezpečnost chápána především ve vojenském a politicko-mocenském významu. Jednalo se o vnější bezpečnost vztahující se k možnému válečnému konfliktu mezi bloky států. Vnitřní bezpečnost zahrnovala ochranu státu před nepořádkem a „rozkladnými živly“. Byla především výrazem státní moci s monopolem na použití donucovacích prostředků, ozbrojené síly a násilí. Po skončení studené války (v náznamech od 70. - 80 let) se prosazuje širší pojetí, které rozlišuje škálu bezpečnostních fenoménů v těchto aspektech:

*„**Subjekty bezpečnosti** (referenční objekty, aktéři). Kromě národního státu tradičně dominantního aktéra i referenčního objektu, se škála legitimních subjektů rozšiřuje „shora“ i „zdola“; od jednotlivců přes komunity, soukromé i veřejné organizace, společnost jako celek, až k nadnárodním a mezinárodním organizacím; v radikálním pojetí jde o bezpečnost globálního ekonomického systému, životního prostředí a biosféry.*

***Sektory či dimenze bezpečnosti** (oblasti, v nichž vznikají bezpečnostní problémy). Tradiční dimenzi vojenskou a politickou doplňují dimenze ekonomická, environmentální, společenská; nově také např. technologická, kulturní či energetická.*

***Intenzita či práh bezpečnosti** (odkdy se z jakéhokoli problému stává problém či hrozba specificky „bezpečnostní“). Tradiční hard security (v níž jde o přežití, moc a silové prostředky) se v rámci konceptu soft security rozšiřuje o aspekty, jako jsou uspokojivé životní podmínky, ochrana lidských práv, životní prostředí aj.³*

Bezpečnost České republiky v postmoderním pojetí znamená především bezpečnost všech jeho občanů, obyvatel i návštěvníků. V době globalizace však nelze bezpečnost jednoho státu zajistit bez spolupráce a součinnosti na mezinárodní úrovni. Určitým standardním teoretickým východiskem je model tzv. kodaňské školy, která rozlišila 5 úrovní referenčních objektů (tj. o to, o čí bezpečnost se jedná):

³ BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007, s. 13-14. ISBN 978-80-246-1440-3.

- „globální mezinárodní systémy (nejširší konglomeráty vzájemně závislých aktérů a jejich vztahů; příkladem je OSN, WTO, ale i třeba globální ekonomický systém, či ekosystém);
- mezinárodní subsystémy (seskupení jednotek, které se intenzitou vazeb liší od okolí; obvykle teritoriálně definované, např. NATO, OECD, Africká unie);
- jednotky (tradičně hlavně státy, v současnosti se autonomními jednotkami staly i silné nadnárodní korporace a nevládní organizace NGOs; jejich činnost téměř nijak závislá na moci jednotlivých států);
- podjednotky (organizované skupiny uvnitř jednotek, zájmové skupiny, formalizované sítě, politické strany) a
- jednotlivci (lidé jako osoby, nikoli jako skupina či jednotlivci)“⁴

Běžný člověk ovšem chápe bezpečnost především jako bezpečí a ochranu před kriminalitou, ztrátou zaměstnání, nemocí či úrazem. Podle moderních koncepcí musí být globální bezpečnost především bezpečností lidí a bezpečností planety jako celku.

2.2 BEZPEČNOSTNÍ A DALŠÍ VÝZNAMNÉ ZÁJMY ČESKÉ REPUBLIKY

V současné době je Česká republika pevně zakotvena v Evropské unii a v NATO. Z hlediska vnější bezpečnosti to poskytuje významné záruky, ale také přináší povinnosti podílet se na transatlantické bezpečnostní spolupráci a sdílet bezpečnostní rizika. Prohlubující se globalizace stírá rozdíly mezi vnitřní a vnější bezpečností. Vedle tradičních faktorů vnitřní bezpečnosti přibýly faktory nové spojené s migrací, organizovaným zločinem a terorismem.

⁴ BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007, s. 16. ISBN 978-80-246-1440-3

2.2.1 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VNĚJŠÍ BEZPEČNOST ČESKÉ REPUBLIKY

Od konce studené války uplynulo více než čtvrtstoletí. Očekávaný klid však nenastal. V současné době se Evropa opět dostává do období „bezpečnostní nejistoty“. Musí reagovat na jevy, jako je růst „nezápadních aktérů“, především Číny (aktuálně představuje globální nebezpečí Severní Korea). Dále musí řešit kumulaci ekonomických a politických problémů, růst a eskalaci napětí. Čelí také konfliktům východně a jižně od evropských hranic, pokračující migraci, islámskému terorismu atd. Přitom Spojené státy již nejsou ochotny být garantem Evropské bezpečnosti a hledají cestu, jak udržet globální vliv, ale zároveň omezit výdaje na globální aliance a partnerství. Globální ambice má nejen Čína, ale emancipují se i regionální aktéři jako Indie, Brazílie, Rusko či Turecko. „Euroatlantické demokracie spolu s prozápadním Japonskem kontrolovaly na samém počátku 21. století 75% světového bohatství. Nyní je to méně než polovina a tento podíl se dále snižuje“.⁵ Nedávná cesta prezidenta Trumpa ukazuje rostoucí zaměření USA na oblast Asie a Pacifiku.

Evropa má stále řadu vlastních problémů. Zatím se sice podařilo udržet Euro a ekonomickou stabilitu eurozóny, ale rozdíly mezi jednotlivými státy EU se prohlubují a klesá důvěra občanů v evropské instituce (Balabán, Pernica, 2015).⁶ Vlády evropských zemí jsou stále méně ochotny nasazovat vojáky v zahraničních operacích a příspěvek Evropy na celkové výdaje NATO tvoří pouze 25 %. Pro Českou republiku znamená permanentní ohrožení bezpečnosti konflikt na Ukrajině. Mezi nejvýznamnější hrozby ohrožující Evropu včetně České republiky je nelegální migrace z míst ozbrojených konfliktů, které zasahují oblast od Mali, přes Libyi, Sýrii až po Irák. Rozsáhlá uprchlická vlna nebyla EU a jejími členskými zeměmi předvídána a následně

⁵ BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 28. ISBN 978-80-246-3150-9.

⁶ Tamtéž. s. 44.

ani zvládnuta. To přineslo řadu dohadů mezi zeměmi EU. Česká republika odmítla povinné kvóty a výsledky nedávných parlamentních voleb potvrdily, že mezi veřejností stále existuje strach z migrantů. Po Brexitu došlo k separatistickým (zatím neúspěšným) snahám ve Španělsku. V této souvislosti je nutno připomenout, že i v českém Parlamentu jsou strany mající v programu vystoupení z EU. Významný politolog (současný předseda ODS) je silným kritikem současné politiky Evropské unie a volá po tom, aby česká vláda v Bruselu podstatně více prosazovala naše národní zájmy a podílela se na reformě EU ve prospěch omezení integrace a byrokratizace. Zároveň však realisticky zdůrazňuje, že spolupráce evropských států v otázkách bezpečnosti a obrany vyplývající ze členství v EU je jedinou zárukou naší bezpečnosti a prosperity (Fiala, 2017).

2.2.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VNITŘNÍ BEZPEČNOST ČESKÉ REPUBLIKY

V Bezpečnostní strategii České republiky 2015 jsou v oblasti vnitřní bezpečnosti vytýčeny následující priority:

- *politicko- hospodářská stabilita;*
- *vnitřní bezpečnost a ochrana obyvatelstva;*
- *snahy o snižování kriminality s důrazem na hospodářskou kriminalitu;*
- *potlačování extremismu a antisystémových postojů;*
- *posilování veřejné informovanosti a aktivního podílu občanů na zajištění bezpečnosti;*
- *boj proti terorismu;*
- *kybernetické útoky;*
- *přistěhovalectví a integrace cizinců;*
- *boj proti organizovanému zločinu a korupci;*
- *ochrana kritické infrastruktury;*
- *energetická, surovinová a potravinová bezpečnost;*
- *zajištění dostatku pitné vody;*
- *bezpečnostní dopady demografických změn;*

- *materiální vybavení bezpečnostních složek, respektive zvyšování odbornosti personálu ve veřejné správě.*⁷

Jak ukazují sociologické výzkumy, široká veřejnost ovšem jako největší ohrožení vnitřní bezpečnosti chápe obecnou kriminalitu (krádeže na osobách, krádeže vozidel, vloupání, vandalismus, podvody na seniorech, chování „nepřizpůsobivých“). Za vážné problémy je možno považovat organizovaný zločin, korupci a další formy hospodářské kriminality i podvody při zadávání veřejných zakázek. Velká část veřejnosti je přesvědčena, že „zločinecké struktury jsou do té míry integrovány do vyšších pater politiky a ekonomiky, že jakékoli „velké ryby“ mohou být bez obav z efektivního postihu“.⁸ Přes některá opatření se nedaří účinně potlačovat drogovou kriminalitu a narůstá počet dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a drog. Za silně znepokojivý jev je nutno považovat nárůst extremismu, kde Česká republika kopíruje situaci v Evropě. „*Extremismus, antisystémové postoje (a vyprázdnění demokracie) a zejména současná vlna extrémních postojů ve společnosti (zleva i zprava) v České republice i v Evropě je vysvětlována nezřídka jako reakce znevýhodněných skupin, respektive jako ztráta bezpečí a jistoty*“.⁹ Důkazem, že velká část společnosti pocítuje nespokojenost, byly výsledky parlamentních voleb 2017, spojené s neúspěchem tradičních stran, což může být důkazem určité deziluze z demokracie. Vítěze voleb hnutí ANO sice nelze označit za extremistickou organizaci, jedná se však o varovný signál vzhledem k tradičnímu politickému systému. Stejně je to s úspěchem SPD Tomia Okamury.

⁷ BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 42. ISBN 978-80-246-3150-9.

⁸ Tamtéž, s. 51.

⁹ Tamtéž., s. 53.

2.3 BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA

Jak vyplývá z předchozího textu, existuje celá řada potenciálních hrozeb a bezpečnostních rizik, z nichž podrobněji zmiňujeme:

- situaci ve vyloučených lokalitách;
- problémy spojené s migrací a integrací cizinců;
- mezinárodní terorismus;
- ohrožení infrastruktury zajišťující fungování státu;
- ohrožení kyberprostoru.

2.3.1 SITUACE VE VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

Závažným problémem, který je aktuálním bezpečnostním rizikem, je situace ve vyloučených lokalitách. Jejich počet se přes přijatá opatření nesnižuje, ale narůstá, stejně jako vrůstá množství jejich vnitřních konfliktů. Nelze očekávat, že policejní zásahové jednotky vyřeší situaci, která vyvěrá ze složitých a dlouhodobých ekonomických a sociálních kořenů. Do jejich řešení se musí zapojit široké spektrum aktérů, včetně vrcholových politických a ekonomických představitelů. Nejedná se pouze o romské lokality, ale značnou část mezi nimi představují oblasti, kde hrozí potencionální konflikty mezi Romy a objektivně či subjektivně frustrovanou majoritou (důvodem může být např. bagatelizování trestné činnosti „nepřizpůsobivých“). Zatím policie vyhrocené situace zvládá. Otázkou ale je, zda tomu tak bude i v budoucnu.¹⁰

2.3.2 PROBLÉMY SPOJENÉ S MIGRACÍ A INTEGRACÍ CIZINCŮ

Migrace a integrace cizinců není v České společnosti novým jevem, ale probíhá od roku 1989. V České republice žije kolem půl milionu příslušníků jiných národů (mimo Romů). Jedná se o Slováky, Ukrajince, Rusy, Vietnamce, Poláky, Němce a

¹⁰ BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007, s. 35. ISBN 978-80-246-1440-3.

další. Lze konstatovat, že většina z nich se dobře integrovala do české společnosti a v žádném případě nepředstavují bezpečnostní hrozbu. Obavy veřejnosti se týkají migrační vlny ze západoafrických zemí spojené s kvótním systémem prosazovaným Evropskou unií. Na tento fakt poukázal volební úspěch parlamentních stran odmítajících přijímání uprchlíků. Události v Německu, ve Francii a v USA zejména ve spojení s islámským politickým terorismem dokládají, že obavy veřejnosti mají svoje reálné oprávnění, čehož populističtí politici samozřejmě využívají. Důležité je řešit problémy spojené s migrací a integrací cizinců včas, dříve než se nakupí a být připraveni na to, že to co se dnes děje např. v Německu (trestná činnost migrantů), může být zítra problémem České republiky. Opačnou stranou problému je možná radikalizace extremistických skupin a narůstání nesnášenlivosti včetně fyzických útoků vůči cizincům.

2.3.3 MEZINÁRODNÍ TERORISMUS

Samostatným celosvětovým, tedy i českým problémem, je nárůst terorismu. Nejen bezpečnostní sbory, ale i obyvatelstvo musí být připraveno na to, jak se chovat v případě teroristického útoku. „Terorismu (a obava z osamělých vlků) je jednou ze stěžejních bezpečnostních výzev současného světa“.¹¹ I když se v České republice zatím žádný teroristický útok neodehrál, riziko uskutečnění takového útoku nelze vyloučit a není možné přijmout názor, že nejsme pro islámské teroristické skupiny „atraktivní“. Česká republika se aktivně zapojuje do světového protiteroristického úsilí (vojenská a jiná angažmá v rizikových oblastech) a tím se stává potencionálním cílem. Ohroženy mohou být zastupitelské úřady, české firmy i jednotliví občané v zahraničí. Vyloučit nelze ani radikalizaci jednotlivců bez vazeb na extremistické či teroristické skupiny. Již před čtyřmi lety, v roce 2013, přijala vláda České republiky dokument „Strategie České republiky pro boj proti terorismu od roku 2013“. Důraz klade na vyváženost preventivních a represivních opatření a na mezinárodní spolupráci, s poukazem na dodržování lidských práv. V oblasti vnitřní bezpečnosti dává zásadní roli spolupráci

¹¹ BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 60. ISBN 978-80-246-3150-9.

mezi zpravodajskými a bezpečnostními složkami. V rámci Policie České republiky pracuje Národní kontaktní bod pro terorismus, který má za úkol zajišťovat informace mezi zpravodajskými a policejními složkami.

2.3.4 OHROŽENÍ KRITICKÉ INFRASTRUKTURY

Významným bezpečnostním opatřením je ochrana kritické infrastruktury jako integrální součást krizového řízení České republiky (novela zákona č. 240/2000 Sb.). Kritérii pro učení prvku kritické infrastruktury jsou hlediska:

„obětí s mezní hodnotou více než 250 mrtvých nebo 2500 osob s následnou hospitalizací po dobu delší než 24 hodin;

ekonomického dopadu s mezní hodnotou hospodářské ztráty státu vyšší než 0,5 % hrubého domácího produktu;

nebo dopadu na veřejnost s mezní hodnotou rozsáhlého omezení poskytování nezbytných služeb nebo jiného závažného zásahu do každodenního života, postihujícího více než 125 000 osob“.¹²

Nařízení vlády č. 432/2010 Sb. o kritériích pro určení prvků kritické infrastruktury vymezuje 9 oblastí, které se dále dělí na podoblasti obsahující konkrétní prvky (téměř 1400). Jedná se o tyto oblasti:

1. energetika;
2. vodní hospodářství;
3. potravinářství a zemědělství;
4. zdravotnictví;
5. doprava;
6. komunikační a informační systémy;

¹² Nařízení vlády č. 432 ze dne 22. prosince 2010, kterým se mění zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2010, částka 149, s. 5623. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=21413>.

7. finanční trh a měna;
8. nouzové služby;
9. veřejná správa.

2.3.5 OHROŽENÍ KYBERPROSTORU

Dnešní společnost je zcela závislá na provozu komunikačních a informačních technologií. Objem a důležitost zpracovávaných, přenášených, sdílených a uchovávaných dat neustále stoupá. Výpadek telekomunikačních služeb zastaví přenos informací, znemožní provoz v továrnách, nebude možno používat bankomaty atd. V podstatě bude zasažena celá infrastruktura, na které stojí naše civilizace.

Jedním z naléhavých bezpečnostních opatření je ochrana zájmů České republiky v kyberprostoru. V současnosti tuto úlohu převzal Národní bezpečnostní úřad (od roku 2011).

V roce 2014 se uvádělo, že hlavním problémem je nedostatečné personální, materiální a organizační zajištění příslušných pracovišť. Kompetentní specializovaná pracoviště byla plně vytížena agendou jako nedovolená pornografie, extremistická propaganda, porušování práv plynoucích z duševního vlastnictví. Neměla kapacity, které by jim umožnily sledovat aktuální trendy a provádět operace v kyberprostoru. To byl jeden z důvodů proč (na základě doporučení Auditů národní bezpečnosti schváleného vládou) bylo přímo v rámci Ministerstva vnitra ustaveno nové pracoviště - **Centrum boje proti terorismu a hybridním hrozbám**. Jedná se odborné analytické, koncepční a komunikační pracoviště, jehož činnost se zaměřuje na (zejména hybridní) hrozby bezpečnosti České republiky spadající do oblasti působnosti Ministerstva vnitra, jako je např. oblast terorismu, útoků na měkké cíle nebo bezpečnostních aspektů migrace, extremismu, hromadných akcí, narušování veřejného pořádku a různé trestné

činnosti či bezpečnostních aspektů dezinformačních kampaní se vztahem k vnitřní bezpečnosti státu.¹³

Jednou z oblastí, na které se centrum zaměřuje je propaganda a šíření dezinformací jako prostředek informační války. Vychází z toho, že se cizí mocnost pokouší ovlivňovat stát v oblasti řízení a využívání komunikačních a informačních kanálů nebo technologií jejichž působením působí na veřejné mínění. Podle CTHH se „současná propaganda cizí mocnosti se zaměřuje z velké části na dezinformační kampaň a její metoda nepracuje s propagováním určitého světového názoru, ideologie nebo způsobu života, ale spíše s relativizací a rozměňováním informací, bořením struktury vnitro-společenské důvěry. Proto je i samotný termín propaganda vnímán jako zastaralý a v současnosti je k pojmenování tohoto projevu působení cizí moci používán právě termín dezinformační kampaň. Taková kampaň je jako projev informační války součástí hrozeb hybridních, kterým se věnuje zastřešující kapitola, a tedy jednou z nejvážnějších hrozeb zejména vzhledem k informační otevřenosti demokratických společností a silně omezeným možnostem státu založeného na principu vlády práva na takovou situaci reagovat“.¹⁴ Novým fenoménem hybridní hrozby se budeme zabývat podrobněji v poslední kapitole věnované aktuálním bezpečnostním hrozbám a výzvam. V souvislosti s informační válkou je nutno zdůraznit, že CTHH se aktuálně zabývá především dezinformačními kampaněmi ze strany Ruska.

¹³ Ministerstvo vnitra České republiky. *Centrum boje proti terorismu a hybridním hrozbám*. [online] [cit. 11. 01. 2018]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>

¹⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. *Dezinformační kampaně*. [online] [cit. 11. 01. 2018]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/dezinformacni-kampane.aspx>

2.4 BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY Z ROKU 2015

V únoru 2015 schválila vláda České republiky dokument předložený Ministerstvem národní obrany s názvem „Bezpečnostní strategie České republiky 2015“. Navazuje na dříve přijaté dokumenty „Bezpečnostní strategie České republiky 2003“ a „Bezpečnostní strategie České republiky 2011“. Již v úvodním slově tehdejšího premiéra Bohuslava Sobotky je deklarován význam našeho členství v EU a v NATO jako záruka naší vnější bezpečnosti a závazek, že do roku 2020 se zvýší výdaje na obranu na 1,4 % HDP. Otázkou je, zda se jedná o částku dostatečnou, např. ODS v programu „Silný program pro silné Česko“ navrhuje 2%.¹⁵ Podle bezpečnostní strategie 2015 je základní funkcí bezpečnostního systému integrovat, koordinovat, a řídit činnost jeho jednotlivých složek a pružně reagovat směrem k naplňování bezpečnostních zájmů České republiky. Působení a fungování bezpečnostního systému na „*legislativním vyjádření působnosti a vzájemných vazeb jednotlivých složek (moci zákonodárné, výkonné, soudní, územní samosprávy a právnických a fyzických osob), jejich vazeb mimo bezpečnostní systém a stanovení jejich povinností*“ (Bezpečnostní strategie, 2015). Bezpečnostní systém lze analyzovat několika způsoby. Bezpečnostní strategie 2015 za tím účelem dělí BS na roviny: vnitřní politiky, vnější politiky, vojenskou, vnitřní bezpečnosti, ochrany obyvatelstva, hospodářskou, finanční, sociální a právní. Prvky a složky bezpečnostního systému jsou podle materiální povahy činnosti rozčleněny do těchto množin:

- a) diplomatická a konzulární služba;
- b) zpravodajské služby;
- c) nástroje obranné politiky: ozbrojené síly, zvláště Armáda České republiky, Orgány státní správy a samosprávy, firmy a občané;
- d) nástroje vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva: Policie České republiky a Hasičský záchranný sbor České republiky, obecní policie, podle potřeby

¹⁵ Občanská demokratická strana. *Volby 2017 - Silný program pro silné Česko*. [online] [11. 01. 2018] Dostupné z: <https://www.ods.cz/volby2017>

vyčleněné síly Armády České republiky, zdravotnické záchranné služby a zdravotnická zařízení, orgány činné v trestním řízení, nevládní organizace a soukromé bezpečnostní služby;

- e) nástroje kybernetické bezpečnosti: Národní bezpečnostní úřad, Národní centrum kybernetické bezpečnosti;
- f) krizové centrum jako subsystém a jeho orgány;
- g) nástroje přípravy obyvatelstva na krizové situace a mimořádné události a zvyšování společenské odolnosti.

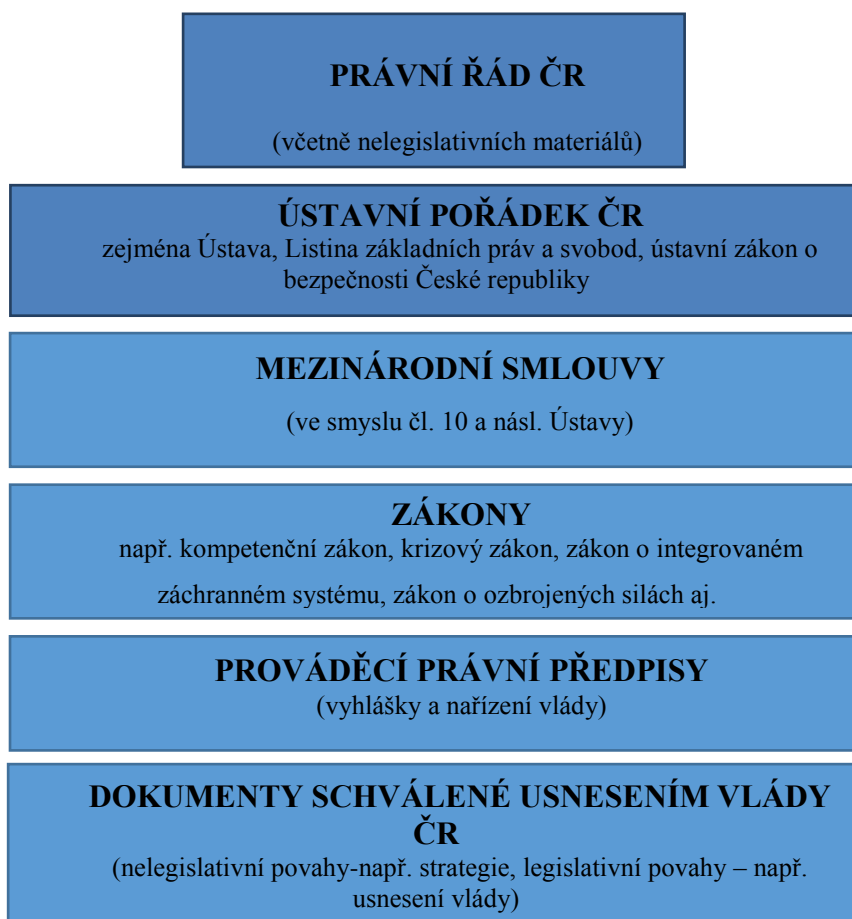
Vybrané, především výkonné složky bezpečnostního systému budou podrobněji zmíněny v dalším textu. Jedním ze základních východisek „Bezpečnostní strategie České republiky 2015“ je, že definovala české národní zájmy a podle stupně důležitosti, je rozdělila do tří kategorií a to: životní, strategické a další významné zájmy (příloha č. 1)

Aby mohly být příslušné zájmy naplňovány, musí být vytvořeno odpovídající legislativní prostředí a to jak na mezinárodní, tak na vnitrostátní úrovni, což bude analyzováno v kapitole 2. Vládní dokument správně vymezil bezpečnostní hrozby, a i když nejmenoval konkrétní státy, určil dobře faktory, které ohrožují české národní zájmy (bude analyzováno v další části práce). Od roku 2015 se ovšem mezinárodní situace změnila a to nikoli k lepšímu. Otázkou např. je, pokud vezmeme v úvahu situaci na Ukrajině, zda je nebezpečí vojenského napadení našeho státu skutečně velmi nízké a jestli je účelné, že nadále neplníme naše závazky vůči NATO. Přesto lze národní Bezpečnostní strategii České republiky 2015 považovat za kvalitní dokument. Je tedy žádoucí, aby jej respektovala nová vláda vzniklá po volbách 2017 s tím, že musí zohlednit závažné změny, ke kterým došlo a permanentně dochází jak na mezinárodní tak na vnitrostátní úrovni.

3 STRUKTURA A FUNGOVÁNÍ BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU

Zajištění vnější a vnitřní bezpečnosti je základním úkolem státu a jeho výkonné moci. Bezpečnost každého státu zároveň ovlivňuje řada mezinárodních faktorů, zejména mezinárodní situace, mezinárodní smlouvy a také okolní státy. Zákonost bezpečnosti musí být proto zakotvena v právním řádu v podobě institucí a subjektů. „Nástrojem zajištění legitimacy bezpečnostního systému se stala bezpečnostní legislativa, tj. soubor mezinárodních smluv, ústavních zákonů, obecně závazných právních předpisů, ale také vnitřních předpisů ministerstev podílejících se na obraně státu“.¹⁶

Obrázek 1: Postavení bezpečnostní legislativy v právním řádu České republiky

¹⁶ BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 69. ISBN 978-80-246-3150-9.

OSTATNÍ MATERIÁLY
(např. podpůrné výklady, názory, odborné materiály)

Zdroj¹⁷

Za bezpečnost v nejširším smyslu, tedy vnější i vnitřní, odpovídají: Vláda České republiky, Parlament České republiky, prezident České republiky, Bezpečnostní rada státu a příslušné rezorty (zejména vnitro a obrana). Rozdělení kompetencí z hlediska zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti ukazuje tabulka č. 1.

Tabulka 1: Bezpečnostní legislativa ohledně vnitřní a vnější bezpečnosti

VNITŘNÍ BEZPEČNOST	VNĚJŠÍ BEZPEČNOST
<ul style="list-style-type: none"> • Ministerstvo vnitra • Policie ČR • Hasičský záchranný sbor ČR • Ministerstvo financí • Celní správa ČR • Ministerstvo spravedlnosti • Celní správa ČR • Ministerstvo spravedlnosti • Vězeňská služba ČR • Zpravodajské služby (zejména Bezpečnostní informační služba) • Generální inspekce bezpečnostních sborů • Česká pošta 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerstvo zahraničních věcí • Ministerstvo obrany • Ozbrojené síly • Vojenská policie • Zpravodajské služby

Zdroj:¹⁸

¹⁷ Kolektiv autorů. *Zákon a státní službě s poznámkami*. Praha: Aleš Čeněk, 2015, s. 23. ISBN: 978-80-7380-518-0.

¹⁸ VÍŠEK, Jiří. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, s. 19-31. ISBN 978-80-7452-028-0.

3.1 FUNGOVÁNÍ BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU

Základ pro fungování bezpečnostního systému položil zákon č. 11/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky. Tento zákon ukotvil povinnost státu zajišťovat bezpečnost:

- prostřednictvím ozbrojených sil (zejména Armády České republiky);
- ozbrojených bezpečnostních sborů (zejména Policie České republiky);
- záchranných sborů (Hasičský záchranný sbor České republiky) a havarijních služeb (zákon č. 11/1998 Sb.)

Další orgány státní správy, orgány územních samospráv, právnické a fyzické osoby jsou povinny se na zajišťování bezpečnosti České republiky podílet (čl. 3 zákona č. 11/1998 Sb.).

V rámci fungování vnitřního bezpečnostního systému mají stěžejní níže uvedené zákony a jejich prováděcí předpisy:

Krizový zákon č. 240/2000 Sb.;

Zákon č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému;

Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru;

Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně;

Zákon č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě.

3.2 KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

Krizový zákon č. 240/2000 Sb. je hlavním správním předpisem, kterým se řídí systém ochrany obyvatelstva. Stanoví působnost a pravomoc státních orgánů, orgánů územně samosprávných celků včetně práv a povinností fyzických a právnických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, a při jejich řešení. Krizový management je proces

zajišťující koordinaci pracovních skupin a jednotlivců při mimořádných nestandardních situacích. Cílem je ochrana lidí a materiálních hodnot. Krizové řízení zahrnuje několik navzájem propojených procesů. Především se jedná o krizové plánování a krizové řízení.

Mezi základní cíle krizového plánování patří:

„vytvoření takových podmínek, které budou předcházet vzniku mimořádných situací;

zajištění připravenosti potřebných sil, prostředků a zdrojů pro zvládnutí mimořádných situací;

vytvoření organizační struktury subjektů, které se budou podílet na plnění úkolů krizového řízení;

vytvoření databáze základních identifikačních a komunikačních údajů o subjektech krizového řízení;

zabezpečení hmotných potřeb pro subjekty krizového řízení a obyvatelstvo na období krizových situací;

vytvoření ekonomického přehledu na zabezpečení chodu orgánů veřejné správy za krizových situací;

stanovení státní hmotné rezervy;

stanovení hospodářských opatření za krizových situací;

zpracování metodických pokynů pro pracovníky krizového řízení na všech úrovních organizační struktury;

zpracování plánovací a řídicí dokumentace pro řešení mimořádných situací;

připravit informační systém pro obyvatelstvo v případě mimořádných situací;

zabezpečit psychosociální pomoc“.¹⁹

Výše uvedené cíle jsou rozpracovány v plánovací a řídicí dokumentaci specifikované v rámci příslušných operačních plánů. Krizové řízení má několik fází:

- 1) Vznik mimořádné situace;
- 2) Zavedení opatření omezující faktory krizové situace;
- 3) Urovnání situace;
- 4) Navrácení k původnímu stavu.

Podle krizového zákona jsou subjekty krizového řízení: vláda, ministerstva a jiné správní úřady, Česká národní banka, orgány kraje a ostatní orgány s územní působností, orgány obce. Podle krizového zákona vláda České republiky odpovídá za funkčnost ochrany obyvatelstva. Přijímá příslušné obecně platné právní předpisy a komunikuje s podřízenými orgány působícími v systému ochrany obyvatelstva. Ochranu obyvatelstva má v kompetenci Ministerstvo vnitra České republiky, které spolupracuje zejména s ministerstvem zdravotnictví a ministerstvem dopravy. Dalším důležitým orgánem je Bezpečnostní rada státu, která má stálé pracovní výbory:

„výbor pro civilní nouzové plánování;

výbor pro obranné plánování;

výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky;

výbor pro zpravodajskou činnost“.²⁰

Mimořádné události většího rozsahu řeší pracovní orgán Ústřední krizový štáb (podle charakteru události v gesci ministerstva vnitra nebo ministerstva obrany). Na krajské úrovni odpovídá za ochranu obyvatelstva krajský úřad a hejtman kraje. Mimořádné události na obecní úrovni spadají do kompetence obecního úřadu a starosty.

¹⁹ ZPĚVÁK a kol. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014, s. 61-62. ISBN 978-80-7452-044-0.

²⁰ Tamtéž, s. 65.

3.3 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

Výkonnou roli v případě krizových situací hraje Integrovaný záchranný systém (dále IZS). Integrovaný záchranný systém je zřízen na základě zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů. Posláním IZS je provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech. Hlavním článkem a koordinátorem IZS je Hasičský záchranný sbor České republiky.

Fungování integrovaného záchranného systému je pevně zakotveno v legislativě jako nástroje pro naplňování ústavního práva občanů na poskytnutí pomoci v případě ohrožení života nebo zdraví ze strany státu. „*Jeho pevné struktury jsou tvořeny především stávajícími institucionálními částmi jeho základních složek, přičemž nosnou strukturu tvoří Hasičský záchranný sbor (HZS) České republiky*“.²¹ Základními složkami jsou HZS České republiky a jednotky požární ochrany, zařazené v plošném pokrytí území, Policie České republiky a Zdravotnická záchranná služba. Dále IZS počítá se zapojením místních havarijních služeb, městské policie, nemocnic, Armády České republiky, občanských sdružení, eventuálně právnických a fyzických osob. Ostatní složky jsou zařazovány podle povahy havarijní události na základě jejich kompetentnosti, která je dána právními předpisy (o jejich zařazení rozhoduje Hasičský záchranný sbor příslušného kraje). Rovněž poplachový plán IZS je v kompetenci krajského operačního střediska a přes něj se v případě negativní události vyžadují síly a prostředky. Způsob řízení v případě negativní události probíhá ve třech úrovních:

- taktická úroveň;
- operační úroveň;
- strategická úroveň.

²¹ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 67. ISBN 978-80-86795-59-1.

Taktickou úroveň řízení je lokalita, kde negativní událost probíhá, nebo se předpokládá, že by mohla nastat. Za veškeré záchranné a likvidační práce odpovídá velitel zásahu, kterým je zpravidla velitel jednotky požární ochrany. Ten na místě samém řídí a koordinuje činnost ostatních složek záchranného systému. V jeho pravomoci je zřízení výkonného orgánu štábu velitele zásahu (činnost štábu v průběhu zásahu upravuje Vyhláška Ministerstva vnitra č.247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany).

Řízení na operační úrovni probíhá v rámci operačních středisek HZS České republiky, které plní taktéž funkci operačních a informačních středisek IZS. Operační střediska jsou zřízena v krajích a na Ministerstvu vnitra a zajišťují služby tísňového volání 150, 155, 158 a 112.

Krajská operační střediska HZS plní koordinační úlohu vůči rezortním operačním střediskům, ovládají systémy varování a vyrozumění obyvatelstva a jsou spojovacím článkem mezi místem zásahu a nejvyšší úrovní řízení. Na žádost velitele zásahu povolávají k nasazení ostatní složky IZS.

Strategickou úroveň představuje přímé zapojení představitelů státní správy (starosty obecního úřadu s rozšířenou působností, hejtmána kraje, ministra vnitra), v případě, že jsou o to požádáni velitelem zásahu a v případě negativních událostí nejvyššího stupně poplachu (viz. krizové řízení).

Operační střediska jsou kontaktními místy pro pomoc v nouzi a lze se na ně dovolat prostřednictvím níže uvedených telefonních čísel (viz. tabulka č.2).

Tabulka 2: Kontaktní místa pro pomoc v nouzi

150	Hasičský záchranný sbor
155	Zdravotnická záchranná služba
158	Policie České republiky
112	Mezinárodní tísňové volání

Zdroj²²

Hasičský záchranný sbor má zřízena operační střediska na úrovni: ministerstvo vnitra - Generální ředitelství hasičského záchranného sboru a Hasičské záchranné sbory krajů (jsou jejich organizační součástí). Operační střediska Zdravotnické záchranné služby jsou vymezena vyhláškou Ministerstva zdravotnictví o Zdravotnické záchranné službě č. a jsou územní součástí krajských středisek ZZS. Řídí nepřetržitě činnost výjezdových skupin ZZS a zajišťují akutní pomoc (přednemocniční péči) v příslušné spádové oblasti.

Operační střediska Policie České republiky určují příslušné rezortní předpisy.

Integrovaný záchranný systém je vysoce efektivní součástí zajištění vnitřní bezpečnosti obyvatelstva. V dalším textu se stručně zmíníme o jeho stěžejních součástech a to o:

Hasičském záchranném sboru České republiky;

Zdravotnické záchranné službě;

Policii České republiky a

²² KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 69. ISBN 978-80-86795-59-1.

Armádě České republiky.

3.3.1 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY

Hasičský záchranný sbor České republiky je zřízen na základě zákona č. 238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. Jeho posláním je chránit životy a zdraví obyvatelstva, majetek před požáry a poskytovat pomoc při mimořádných událostech. Generální ředitelství je součástí Ministerstva vnitra České republiky. Jeho součástí je ústřední operační a informační středisko (též ústřední středisko integrovaného záchranného systému). V krajích pracují Hasičské záchranné sbory krajů, kam spadají krajská operační a informační střediska (též krajská střediska integrovaného záchranného systému). Generální ředitelství řídí vzdělávací, technická a účelová zařízení HZS České republiky. Krajská ředitelství řídí oddělení IZS a jednotky požární ochrany. Jednotky požární ochrany se dělí na 6 kategorií (označují se římskými číslicemi) a to:

- a) s územní působností zasahující i mimo území svého zřizovatele (JPO I, JPO II, JPO III);
- b) s místní působností zasahující na území svého zřizovatele (JPO IV, JPO V, JPO VI). Po dohodě se zřizovatelem však mohou zasahovat i mimo obec.

Plošné pokrytí území obce jednotkami požární ochrany v závislosti na stupni nebezpečí uvádí tabulka č. 3.

Tabulka 3: Základní tabulka plošného pokrytí jednotkami požární ochrany

Stupeň nebezpečí území obce	Počet jednotek požární ochrany a doba jejich dojezdu na místo zásahu
I A B	2 JPO do 7 min. a další 1 JPO do 10 min. 1 JPO do 7 min. a další 2 do 10 min.
II A B	2 JPO do 10 min. a další 1 JPO do 10 min. 1 JPO do 10 min. a další 2 JPO do 15 min.
III A B	2 JPO do 15min. a další 1 JPO do 20 min. 1 JPG do 15 min. a další 2 JPO do 20 min.
IV A B	1 JPG do 15 min. a další 2 JPO do 20 min. 1 JPG do 20 min. a další 1 JPO do 25 min.

Zdroj²³

²³ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 77. ISBN 978-80-86795-59-1.

3.3.2 ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY

Zdravotnická záchranná služba má střediska s právní subjektivitou ve všech krajích a v hlavním městě Praze, jejichž součástí jsou okresní střediska. Její činnost je upravena zákonem č. 374 /2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě a je hrazena jednak z plateb pojišťoven, jednak z rozpočtu zřizovatele a má proto formu příspěvkové organizace. Jejím posláním je zajištění neodkladné přednemocniční péče (na místě nehody a během transportu). Výkonnými prvky jsou výjezdové skupiny dělené na tři kategorie:

„rychlá lékařská pomoc- zdravotnický tým je veden lékařem;

rychlá zdravotnická pomoc (bez přítomnosti lékaře);

doprava raněných a nemocných v podmínkách neodkladné péče-zdravotnický tým ovládá zásady tzv. zajištěného transportu“.²⁴

Zdravotnická služba je organizována tak, aby se namísto nehody posádka dostavila do 15 minut. Součástí územních středisek ZZS je zpravidla letecká záchranná služba, která je organizačně zajištěna prostřednictvím Armády České republiky, Policie České republiky či soukromých subjektů.

3.3.3 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Policie České republiky je součástí státní správy a moci výkonné a je definována jako „**jednotný, ozbrojený, bezpečnostní sbor**“ (§1 zákona č.273/2008Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů). Posláním policie je služba veřejnosti. Úkolem policie je „*chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských*

²⁴ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 77. ISBN 978-80-86795-59-1.

*společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu“.*²⁵ Prioritami Policie České republiky jsou ochrana veřejného pořádku, ochrana osob a ochrana majetku. V rámci bezpečnostního systému je třeba zdůraznit princip subsidiarity, „*vyjadřující obecnou povinnost policejních orgánů provést adekvátní opatření tehdy, když příslušné orgány, resp. organizace, pro které je to hlavním úkolem na vzniklou situaci nereagují (ohrožení či porušení chráněných zájmů) nebo ji nestačí zvládnout. Stejně tak platí, že není-li v určité oblasti společenských vztahů speciálně povolán k ochraně vnitřního pořádku a bezpečnosti jiný orgán veřejné moci, potom i zde působí policie“.*²⁶ Obecně lze poslání policie vymežit jako ochranu před nebezpečím, kterou provádí především formou pořádkového dozoru a zásahové činnosti a využívá k tomu jak metod prevence, tak donucovacích prostředků (represe). Podle zákona o policii jsou policisté oprávněni držet, nosit a jinak využívat zbraně všech kategorií stanovaných jiným právním předpisem (zákon č. 119/2002Sb. o střelných zbraních a střelivu a další související zákony) a bezpečnostní materiál podle jiného právního předpisu (Zákon č. 310/2006 Sb. o nakládání s některými věcmi využitelnými k obranným a bezpečnostním účelům na území České republiky). Policie České republiky je podřízena Ministerstvu vnitra České republiky, které vytváří podmínky pro plnění jejích úkolů. V čele Policie České republiky jako hierarchicky uspořádaného bezpečnostního sboru, stojí policejní prezident, který je přímo podřízen ministrovi vnitra. Organizačně zahrnuje policie jednak útvary s celostátní působností, jednak útvary s územně vymezenou působností, tj. krajská ředitelství a další útvary zřizované na bázi krajských ředitelství (seznam útvarů s celostátní působností, seznam krajských ředitelství a jimi zřizovaných dalších útvarů je uveden v příloze č. 2).

Pouze policista je oprávněn provést zákrok, čímž je míněn „*specifický právní úkon, spočívající v přímém vynucení splnění právní povinnosti nebo v přímém zjednání právního stavu za užití síly nebo hrozby jejího použití“.*²⁷ Zákrok je v tomto případě

²⁵ §2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

²⁶ HRUDKA, Josef a David ZÁMEK. *Organizace a činnost policejních služeb: stav k 1. 1. 2012*. Praha: Police history, 2012, s. 16. ISBN 978-80-86477-56-5.

²⁷ §10 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

pojímán jako bezprostřední zásah sloužící k odvrácení nebezpečí za situace kdy jsou přímo ohroženy chráněné zájmy. Policista zasahuje nejen do právních poměrů osob, které ohrožení vyvolaly, ale (v případě potřeby) i do práv třetích osob, které omezuje na jejich právech. Znaky bezprostředního zásahu jsou zejména:

„vykonavatel musí být k jeho provedení zmocněn zákonem;

právem chráněný zájem musí být zjevně bezprostředně ohrožen (nebo poškozen);

nebezpečí nelze odvrátit jinak (subsidiární povaha);

úřední osoba si musí při jeho provedení počínat přiměřeně;

zákonodárce obvykle stanoví povinnosti před (např. výzva § 10 odst. 5 zákona o policii) a po jeho provedení (např. poskytnout první pomoc, zajistit lékařské ošetření, zadokumentovat, splnit hlášenou povinnost § 57 zákona o policii);

adresát je povinen strpět donucení (nikoli hodnotit jeho zákonnost)“²⁸.

Policie České republiky je jednou ze základních složek integrovaného záchranného systému a při řešení krizových situací plní zejména následující úkoly:

„uzavření místa zásahu a omezení vstupu osob, jejichž přítomnost není nezbytná na místě zásahu;

záchrana bezprostředně ohrožených osob, zvířat nebo majetku, případně jejich evakuace;

regulace volného pohybu osob a dopravy v místě zásahu a jeho okolí;

poskytování nezbytných informací příslušným osobám, které jsou výrazně postiženy krizovou situací;

²⁸ HRUDKA, Josef a David ZÁMEK. *Organizace a činnost policejních služeb: stav k 1.1.2012*. Praha: Police history, 2012, s. 24. ISBN 978-80-86477-56-5.

*dokumentování údajů a skutečností za účelem zjišťování a objasňování příčin vzniku krizové situace“.*²⁹ Při zvýšeném stupni ohrožení bezpečnosti Policie dále provádí:

„zvýšenou ochranu státních hranic, ústavních činitelů, objektů státní správy, zastupitelských úřadů a dalších objektů zvláštního zájmu;

zvýšenou ochranu objektů ministerstva vnitra a Policie České republiky;

přednostně vyšetřuje trestnou činnost;

*spolupodílí se při pátrání po mezinárodních teroristech či pachatelích závažné trestné činnosti“.*³⁰

V krizových situacích (např. při dopravních nehodách, požárech apod.) policie především zajišťuje podmínky pro činnost dalších složek IZS. Přímou záchrannou činností provádí v některých specializovaných činnostech (potápěčská činnost, letecká záchranná služba, práce ve výškách, pyrotechnická činnost). Podle zákona o policii má v krizových situacích policie oprávnění:

požadovat vysvětlení;

požadovat prokázání totožnosti;

k zajištění osob;

k omezení pohybu agresivních osob;

odebrat zbraň;

provést prohlídku dopravních prostředků;

²⁹ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 78. ISBN 978-80-86795-59-1.

³⁰ Tamtéž, s. 78.

zajistit bezpečnosti chráněných osob;

k zákazu vstupu na určená místa;

k zajištění bezpečnosti civilní letecké dopravy;

k zajištění ochrany státních hranic;

k použití donucovacích prostředků;

v nezbytném případě k použití zbraně.³¹

3.3.4 ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Postavení a činnost Armády České republiky jsou stanoveny zákonem č. 219/1999 Sb. o ozbrojených silách České republiky ve znění pozdějších předpisů. *Podle tohoto zákona je „Základním úkolem ozbrojených sil připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení a že plní též úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení“.*³² Armáda České republiky je určena především k vnější ochraně státu. V rámci IZS však lze armádu využít při likvidaci následků přírodních a antropogenních katastrof v případech, kdy to nemohou zvládnout další složky záchranného systému. Nasazení armády v rámci IZS se řídí dohodou uzavřenou mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem obrany České republiky. Pomoc ze strany armády spočívá v nasazení:

„záchranných rot a ženijních praporů;

specialistů s příslušnou technikou;

³¹ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 79. ISBN 978-80-86795-59-1.

³² §9 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.

živé síly“.³³

Podle Pernici (2014) se v případě vojenských asistencí armády vnitřním bezpečnostním sborům jedná o:

„Dočasné vyčlenění jedinečných vojenských schopností ve prospěch sektoru vnitřní bezpečnosti. Např. vyčlenění chemického vojska a vojenské veterinární a zdravotnické služby pro řešení epidemiologické situace a havárií v chemických provozech a jaderných elektrárnách.

Zapojení jedinečných vojenských schopností do činnosti integrovaného záchranného systému, např. zařazení vojenských sil a prostředků do organizace letecké záchranné služby.

Posílení (zálohování) schopností sektoru vnitřní bezpečnosti ve formě předurčení schopností dvojího určení, jako jsou schopnosti Vojenské policie nebo jaké byly schopnosti vojenských záchranných praporů, ve prospěch integrovaného záchranného systému.

Duplikace schopností ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranný sborů a havarijních služeb, tj. jejich militarizace za účelem dosažení požadovaného stupně autarkie. To je např. případ vojenských hasičských jednotek působících podle §65a zákona č.133/1985 Sb. o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, Vojenské policie nebo vojenského zpravodajství“.³⁴

Využití armády v rámci zajišťování vnitřní bezpečnosti je do určité míry limitováno jejím početním stavem. V roce 2005 došlo k profesionalizaci armády a počet vojáků se výrazně snížil, čím se oslabila role armády v bezpečnostním systému. Navíc

³³ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 80. ISBN 978-80-86795-59-1.

³⁴ BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 168-169) ISBN 978-80-246-3150-9.

v roce 2007 byly (na návrh Generálního štábu Armády České republiky) zrušeny vojenské záchranné útvary. V současné době (od roku 2008) působí v rámci 15. ženijní brigády 2 záchranné roty, v Rakovníku a Olomouci. Dominantní postavení při formování bezpečnostního systému má nyní ministerstvo vnitra, nikoli ministerstvo obrany, což poněkud odporuje skutečnosti, že největší nebezpečí pro Českou republiku přichází v současnosti ze zahraničí: mezinárodní organizovaný zločin, ilegální migrace, terorismus, kybernetické hrozby.

3.3.5 DALŠÍ SOUČÁSTI BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU

V předchozím textu jsme se zmiňovali o fungování státních orgánů územní samosprávy v rámci bezpečnostního systému. V této souvislosti je nutno připomenout, že vedle státní policie je významnou složkou, která se podílí na zajištění vnitřní bezpečnosti občanů i obecní (městská) policie. Zákon č. 553/1991 o obecní policii, ve znění pozdějších změn a doplňků, vytvořil právní podmínky, které umožnily obcím (městským) zastupitelstvům zřizovat obecní (městskou policii). *„Obecní policie je organizační složka obce a lze ji charakterizovat jako (ozbrojený) policejní bezpečnostní sbor, zřizovaný obecním zastupitelstvem jako specifický nástroj obce, jehož veřejně prospěšnou činností zajišťuje obec klid a pořádek na svém území. Stěžejním úkolem obecní policie je zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku. V institutu obecní policie jde tedy o část veřejní správy, pečující o bezpečnost občanů v daném obecním teritoriu“.*³⁵ V praxi se setkáváme se zřizováním městské policie. Městská policie zajišťuje především dohled nad dodržováním veřejného pořádku a dodržování pravidel občanského soužití. V případě zjištění trestných činů spolupracuje se státní policií. Zákonem je zmocněna zjišťovat přestupky a ukládat blokové pokuty.

³⁵ MACEK, Pavel. *Bezpečnostní služby*. 2., dopl. vyd. Praha: Police history, 2008. ISBN 978-80-86477-48-0. HRUDKA, Josef a David ZÁMEK. *Organizace a činnost policejních služeb: stav k 1.1.2012*. Praha: Police history, 2012, s. 75. ISBN 978-80-86477-56-5.

Soukromé bezpečnostní služby

Politické změny po roce 1989 vytvořily prostor pro vznik bezpečnostních služeb poskytovaných na komerčním základě, které jsou dnes považovány za nedílnou součást bezpečnostního systému České republiky. Jejich činnost (právně ji upravuje Zákon č.455/1991 Sb. o živnostenském podnikání a jeho novely zákony č. 286/1995 Sb. a 356/1999 Sb.) zasahuje zejména oblast prevence, tj. zabezpečení majetku a bezpečnosti osob. Fungují všude tam, kde má policie ze zákona povinnost zasahovat až podpůrně (subsidiárně), např. při zajišťování bezpečnosti osob a pořádku při kulturních a sportovních akcích, při ochraně soukromých objektů apod. V praxi zajišťují soukromé bezpečnostní agentury zejména:

ochranu majetku, to znamená objektů, věcí, zboží obstaravatelsky pro právnické a fyzické osoby;

ochranu života a zdraví, lidské důstojnosti, bezpečnosti osob, neporušitelnosti a nedotknutelnosti jejich oprávněných zájmů a práv (osobní ochrana);

zajišťují bezpečnou dopravu hotovosti, cenností a zboží;

zabezpečují veřejný pořádek v objektech, na něž zní smlouva a které jsou majetkem firem či konkrétních osob;

ochranu obchodních a dalších oprávněných zájmů, včetně ochrany před únikem důvěrných informací o okolnostech podnikání (např. služby soukromých detektivů);

zjišťování informací o důvěryhodnosti partnerů v podnikatelských aktivitách;

realizaci režimových, technických nebo režimově technických opatření proti vloupání, havárií inženýrských sítí, požárů a pod.(instalace a provoz elektronických zabezpečovacích systémů, fyzických zábran jako mříží, bezpečnostních fólií, speciálních zámků, trezorů apod.³⁶

³⁶ MACEK, Pavel. *Bezpečnostní služby. 2.*, dopl. vyd. Praha: Police history, 2008. ISBN 978-80-86477-48-0.

Další subjekty zúčastněné na bezpečnostním systému České republiky

Na úseku civilní ochrany obyvatelstva působí i řada dalších subjektů veřejného sektoru, které zasahují v případě mimořádných událostí a krizových situací a zajišťují specifické úkoly vyplývající z jejich základního poslání. Jedná se o:

Jednotky sborů dobrovolných hasičů měst a obcí

Jednotky sborů dobrovolných hasičů měst a obcí jsou dobrovolná občanská sdružení. Podle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších zákonů, spolupracují s MV České republiky, krajskými úřady, hasičskými záchrannými sbory a obcemi při plnění úkolů na úseku PO zejména při:

zdlouvání požárů;

provádění záchranných a likvidačních prací;

evakuaci obyvatel;

označování oblastí s výskytem nebezpečných látek;

varování obyvatelstva;

dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku;

zajišťování humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro nouzové přežití.

Humanitární jednotky Českého červeného kříže

Český červený kříž (ČČK) je Národní společností Mezinárodního Červeného kříže a Červeného půlměsíce na území České republiky. Jeho posláním je v souladu s ustanoveními Ženevských úmluv *„předcházet a zmírňovat utrpení, chránit zdraví a*

úctu k lidské bytosti, podporovat vzájemné porozumění, přátelství a mír mezi národy“.³⁷

Členové ČČK se sdružují v místních skupinách. Vyšším článkem jsou oblastní spolky a Národní společnost ČČK. V rámci ČČK existuje i kolektivní členství právnických osob, o kterých bude samostatně pojednáno v dalším textu. Činnost humanitárních jednotek ČČK je zaměřena na:

- první pomoc, lékařskou a ošetrovatelskou péči;
- pomoc při evakuaci obyvatelstva;
- pomoc při nouzovém stravování, ošacení, ubytování;
- pomoc při prevenci šíření epidemií;
- sociální péči, humanitární pomoc;
- psychologickou pomoc.

Vodní záchranné služba ČČK

Vodní záchranná služba ČČK je samostatné občanské sdružení. V rámci smlouvy s MV – GŘ HZS provádí její členové záchranné práce při požárech, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech v rámci složitých záchrannářských prací na vodní hladině (Kroupa, Říha, 2008). V roce 2014 měla 45 stanic, které zajišťují zejména:

- hlídkovou činnost na vybraných vodních plochách;
- záchranu tonoucích;
- poskytování první pomoci;
- pořádání preventivních akcí.

³⁷ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 83. ISBN 978-80-86795-59-1.

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky je společenskou organizací, která se zabývá záchrannými pracemi pomocí speciálně vycvičených psů. Její strukturu tvoří krajské organizace, v jejichž čele stojí prezídium sestavené z vedoucích jednotlivých brigád. Každá jednotka disponuje zásahovou jednotkou, která se kdykoli na výzvu krajského vedení dostaví k zásahu. Činnost specialistů se zaměřuje na:

vyhledávání osob zavalených v sutinách;

vyhledávání pohřešovaných osob v terénu;

vyhledávání utonulých na vodních hladinách;

vyhledávání osob ve sněhu a lavinách;

v případě potřeby spolupracuje se zahraničím, např. při vyhledávání obětí zemětřesení.

Horská služba České republiky

Horská služba České republiky je obecně prospěšná společnost, která působí v horských oblastech Beskydy, Jeseníky, Jizerské hory, Krkonoše, Krušné hory, Orlické hory a Šumava. Vedle obecně prospěšné společnosti působí občanské sdružení Horská služba České republiky sdružující dobrovolné členy a v CHKO Broumovsko skalní záchranná služba zaměřená na záchranné akce turistů a horolezců v oblasti. Horská služba zajišťuje následující úkoly:

organizuje a provádí záchranné a pátrací akce v horském terénu;

poskytuje první pomoc a zajišťuje transport zraněných osob;

provádí lavinová pozorování, vytváří podmínky pro bezpečnost návštěvníků hor, spolupracuje s ostatními záchrannými organizacemi doma i v zahraničí.

Speleologická záchranná služba

Speleologická záchranná služba je součástí České speleologické společnosti. Je dobrovolnickou organizací zaměřenou na záchranu lidí při nehodách v jeskyních, kdy k zásahu žádný jiný záchranný sbor není kompetentní (nezná extrémní prostředí, nemá potřebnou techniku). Jejím posláním v rámci bezpečnostního systému je:

neprodlenou a kvalifikovanou pomoc v případě nehody v jeskyních nebo jiných extrémních podmínkách, na něž je materiálně a odborně připravena;

spolupracovat při záchranných akcích v případě přírodních katastrof a stavech ohrožení životů a majetku na základě výzvy složek IZS.

Humanitární, církevní a charitativní organizace

Humanitární, církevní a charitativní organizace jsou dnes považovány za funkční součást bezpečnostního systému, protože jejich pomoc v krizových situacích je často nezastupitelná. V rámci ochrany obyvatelstva plní úkoly jako:

pořádání sbírek na humanitární pomoc;

psychologické pomoci mezi postiženými;

působení proti asociálnímu chování obyvatelstva (krádež, odmítání pomoci apod.);

pomoci při výdeji a rozdělování materiální pomoci postiženým;

příprava stravy pro postižené a záchranáře.

Na výše uvedených skutečnostech je patrné, že Česká republika má vybudovaný vysoce kvalitní bezpečnostní systém, jehož základem v oblasti vnitřní bezpečnosti je integrovaný záchranný systém. Způsob zajištění vnitřní bezpečnosti zaručuje efektivní ochranu každého občana, který může být postižen mimořádnými událostmi či krizovými stavy. Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor a Zdravotnická záchranná

služba poskytují v případě krizové události velmi rychlou a účinnou pomoc a jejich vybavenost po personální i materiální stránce je na přední světové úrovni. Začlenění dalších specializovaných složek do bezpečnostního systému zvyšuje jeho účinnost a rozšiřuje možnosti ochrany obyvatelstva. Otázkou je, jak je připraven chránit svoji bezpečnost sám občan, což bude analyzováno v další části práce v souvislosti s aktuálními bezpečnostními hrozbami.

4 NÁVAZNOST NÁRODNÍHO BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU NA MEZINÁRODNÍ INSTITUCE

V důsledku konce studené války, pádu železné opony a rozpadu Sovětského svazu převládalo ve veřejnosti mínění, že našemu státu žádné vnější nebezpečí nehrozí. Bohužel události posledních let ukázaly, že mezinárodní společenství musí čelit globálním hrozbám spojeným s mezinárodním terorismem, šířením zbraní hromadného ničení, etnickou nesnášenlivostí, náboženským fundamentalismem, kybernetickými útoky atd. Není v možnostech České republiky (politických, ekonomických, vojenských a dalších) čelit těmto hrozbám osamoceně a svoji vnější bezpečnost proto řeší účastí v mezinárodních institucích. Z hlediska životních a strategických zájmů České republiky se jedná především o tyto organizace:

- Organizace severoatlantické smlouvy (NATO);
- Evropská unie (EU);
- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE);
- Organizace spojených národů (OSN).

4.1 ORGANIZACE SEVEROATLANTICKÉ SMLOUVY (NATO)

Organizace severoatlantické smlouvy (North Atlantic Treaty Organization) je v současné době základním pilířem naší bezpečnosti a obrany. Česká republika je aktivním členem a zúčastňuje se je vojenských operací , jejichž cílem je stabilizace mezinárodní bezpečnosti.

NATO vzniklo v roce 1946 na základě podpisu Severoatlantické smlouvy 4. dubna 1949 jako reakce na zhoršující se situaci v Evropě (únorový komunistický puč v Československu, okupace Berlína ze strany SSSR). Základním posláním NATO byla od jeho vzniku ochrana svobody a bezpečnosti členských zemí politickými a vojenskými prostředky v souladu se zásadami Charty OSN (Balabán, 2007). Ústředí NATO sídlí v Bruselu a dnes má 27 členů (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Francie, Island, Itálie, Kanada, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko,

Slovinsko, Spojené království, Spojené státy americké, Španělsko, Turecko). Strategická koncepce NATO z roku 1999 (NATO Strategic Concept) formuluje základní úkoly NATO takto:

„Podporuje rozvoj mezinárodních mírových a přátelských vztahů spočívajících na růstu demokratických institucí a závazků k mírovému řešení sporů.

Zajišťuje odstrašení (např. společnou jadernou politikou vycházející z jaderného potenciálu některých členských zemí) a obranu proti všem formám agrese vůči území kterékoli členské země (např. koordinací obranného plánování a rozvojem vojenského potenciálu členských zemí).

V souladu s článkem 4 Severoatlantické smlouvy slouží jako transatlantické fórum pro spojenecké konzultace v jakýchkoli otázkách dotýkajících se životních zájmů členských zemí, především s ohledem na jejich bezpečnost.

Přispívá k účinné prevenci mezinárodních konfliktů a aktivně se angažuje v krizovém řízení, především vedením operací reagujících na krize.

*Podílí se na rozšiřování a upevňování bezpečnosti a stability v euroatlantické oblasti cestou aktivní spolupráce se svými partnery prostřednictvím Rady euroatlantického partnerství, programu Partnerství pro mír a cestou konzultací, spolupráce a partnerství s Ruskem, Ukrajinou, dalšími zeměmi, regiony a mezinárodními organizacemi“.*³⁸

Pro Českou republiku je členství v NATO základem bezpečnosti v severoatlantické oblasti a tím i základním garantem vnější bezpečnosti České republiky. Česká republika je aktivním členem NATO. Její armáda se zúčastňuje vojenských operací sloužících ke stabilizaci mezinárodní bezpečnostní situace (Kosovo, Irák, Afghánistán, Pakistan). V činnosti NATO se uplatňuje princip demokratické kontroly a politického vedení. Nejvyšším orgánem NATO je Severoatlantická rada

³⁸ BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007, s. 281. ISBN 978-80-246-1440-3.

(North Atlantic Council- NAC). NAC má výkonnou politickou a rozhodovací moc a skládá se ze zástupců stálých zemí, kteří se scházejí:

minimálně 1x týdně na úrovni velvyslanců (v případě nutnosti neprodleně);

2x ročně na úrovni ministrů zahraničních věcí;

nepravidelně na úrovni hlav států (tzv. summit v případě zvlášť závažných problémů);

Rozhodnutí jsou výrazem kolektivní vůle jednotlivých zemí a přijímají se na základě konsenzu (Kroupa, Říha, 2008).

Skutečností je, že největší objem finančních prostředků do rozpočtu NATO dávají USA. Evropské státy se dlouhodobě spoléhaly na to, že Spojené státy zajistí mezinárodní bezpečnost, což se změnilo s nástupem prezidenta Trumpa, který požaduje, aby se Evropa adekvátním způsobem podílela na vlastní obraně. Česká republika při vstupu do NATO přijala závazek, že se bude na rozpočtu NATO podílet 2% HDP, což dosud nesplňuje, přestože je zákonem stanoveno, že se rozpočet ministerstva obrany musí každoročně za tím účelem navyšovat (o 0,2% HDP).

4.2 EVROPSKÁ UNIE (EU)

Evropská unie (European Union) má zatím, před připravovaným odchodem Velké Británie, 27 členů a její hlavní instituce sídlí v Bruselu. Součástí integračních procesů byl sice ohled na bezpečnost kontinentu a zakotvení společné bezpečnostní politiky ve strategických dokumentech. Přes řadu pokusů však k vytvoření efektivního systému evropské bezpečnosti založeného na kolektivní obraně zatím nedošlo. Budování vlastních vojenských (ale i civilních) schopností krizového managementu EU zahájil summit v St. Malo v prosinci 1998, kde zejména Francie a Velká Británie (zejména ve spojitosti s událostmi v Kosovu) prosazovaly vytvořit „autonomní evropské schopnosti krizového řízení“. Od roku 1999 buduje Evropská unie vlastní nástroj „Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku“ (European Security and Defence Policy, ESDP) V prosinci 2003 Evropská rada schválila Bezpečnostní strategii EU, jejímž cílem bylo zefektivnit působnost EU v oblasti evropské bezpečnosti a posílit její vliv na

mezinárodní vývoj. Jako klíčové hrozby definovala: terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, státy se špatným režimem (zneužívání moci, korupce, slabé instituce) a organizovaný zločin (Balabán, 2007, s. 299).

Česká republika přispívá do společných rozpočtů EU, kde v rámci II. pilíře (Společná zahraniční a bezpečnostní politika) proudí finanční prostředky zejména do stálého finančního mechanismu ATHENA (úhrada nákladů EU vojenského nebo obranného charakteru), Družicového centra EU (SATCEN) a Evropské obranné agentury. Česká republika je zapojena do vytváření bojových uskupení EU, které jsou schopny rychle reagovat na krizové situace. K masivnějšímu nasazování vojáků v zahraničních operacích jsou v praxi ochotny pouze Francie a Velká Británie. Události posledních let, především vývoj na Ukrajině, problémy spojené s ilegální migrací i skutečnost, že USA odmítají být nadále „donátorem“ zajištění evropské bezpečnosti ukazují, že evropské státy musí reformovat a modernizovat svoje armády, aby mohly čelit bezpečnostním hrozbám 21. století, zaměřit se na vědecký a technologický vývoj a 20% vojenského rozpočtu zaměřit na novou techniku a zbraně (NATO 2014, in Balabán, 2015, s. 33). Předmětem kritiky vojenských kruhů je skutečnost, že se evropská politika ohledně využití armád členských států EU nedokážou domluvit. V této souvislosti je možno citovat slova generála Petra Pavla (na konferenci „Evropská unie, Česko a Slovensko“ společná bezpečnostní budoucnost, konané 28. dubna 2014) : *„Lžeme si ve vztahu k Evropské unii, k její obranné dimenzi, protože tím, že si tady tvrdíme, že tou nejvyšší ambicí v rámci evropské obranné politiky je systém evropských bojových uskupení a naši politici se rádi ukážou na různých VIP akcích, kdy budeme certifikovat a případně potom deklarovat připravenost těchto uskupení, přestože všichni víme, že jsou v podstatě k ničemu, protože zatím ještě nikdy nebyly použity a nikdo neřekl, že má vůli je použít. To znamená, že tady se stavíme za Visegrádskou čtyřku, která bude stavět s velkou pompou battle group, jejímž výsledkem bude čtyřikrát velké nic, protože všichni víme, že za to utratíme stovky miliónů korun a stejně je nepoužijeme“.*³⁹

³⁹ BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 35. ISBN 978-80-246-3150-9.

4.3 ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ (OBSE)

Organisation for Security and Cooperation in Europe (OSCE- česky OBSE) je největší regionální mezinárodní organizací na světě. Jejími členy je 57 států z Evropy, Střední Asie a Severní Ameriky. Sídli ve Vídni a kanceláře jejích institucí v Kodani, Ženevě, Haagu, Praze a Varšavě. Podnět k jejímu vzniku dal helsinský mírový proces (1975) a dnes se její aktivity zaměřují do tří oblastí: politicko-bezpečnostní, enviromentální a lidsko-právní. V oblasti politicko- bezpečnostní se zaměřuje na:

- „podporu a rozvoj plně demokratické společnosti spolupráce mezi členskými zeměmi;
- prevenci lokálních konfliktů a včasné varování;
- obnovování stability a míru ve válečných oblastech;
- prosazování kooperativní bezpečnosti“.⁴⁰

V roce 1999 byla na summitu (za účasti hlav a vlád členských států) podepsána „Charta evropské bezpečnosti“ (Charter for European Security), která je jedním ze základních dokumentů, kterými se řídí činnost OBSE. Důraz byl položen na posilování kooperativního přístupu k mezinárodní bezpečnosti založeném na spolupráci mezinárodních organizací, dalším rozvoji peacekeepingových aktivit OBSE, vytvoření týmů okamžité externí pomoci či spolupráce, jakož i kontrolu zbrojení a odzbrojování, posilování důvěry a bezpečnosti (Fórum pro spolupráci v oblasti bezpečnosti funguje již od roku 1992). OBSE vyvinula a vyvíjí celou řadu dalších aktivit a mechanismů směřujících k posílení důvěry a bezpečnosti včetně předcházení konfliktům. Významnou roli v činnosti OBSE mají její tři instituce:

Úřad OBSE pro demokracii a lidská práva (ODIHR);

Představitel pro svobodu médií (RFoM) a

⁴⁰ BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007, s. 305. ISBN 978-80-246-1440-3.

Vysoký komisař pro národnostní menšiny.

Jedním z nástrojů uplatňování principů OBSE jsou tzv. „polní mise OBSE“. Jedná se o aktivní přítomnost výkonných sil OBSE v zemích, které potřebují její pomoc. Za účelem posílení parlamentního zapojení do aktivit OBSE bylo ustaveno Parlamentní shromáždění OBSE, do kterého jsou zapojeny delegace parlamentů ze všech účastnických zemí.

„Česká republika trvale podporuje OBSE při plnění její nezastupitelné role v regionu. Trvalý zájem spolupodílet se na činnosti OBSE prokazuje Česká republika každoročně jako hostitelská země zasedání **Ekonomického a environmentálního fóra OBSE**. Česká republika se soustavně zapojuje do volebních monitorovacích aktivit OBSE a vysílá experty do polních misí OBSE. Svou politiku ve vztahu k OBSE prosazuje Česká republika zejména prostřednictvím své mise při OBSE ve Vídni. Mise aktivně spolupracuje s předsednictvím OBSE při řešení aktuálních otázek i při implementaci závazků a principů OBSE. V roce 2015 došlo ke změně názvu Pražské kanceláře OBSE na Dokumentační středisko OBSE v Praze/ The OSCE Documentation Centre in Prague, DCiP. Změna názvu je součástí plánu na posílení kanceláře a změnu jejího vnímání mezi státy OBSE. Středisko zajišťuje přípravu pražské části každoročního Ekonomického a environmentálního fóra OBSE, plní archivační funkci a slouží jako výzkumné místo *pro „researchers in residence“* (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, online).

4.4 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ (OSN)

United Nations (UN - česky OSN) je mezinárodní organizace bezpečnosti, která vznikla bezprostředně po druhé světové válce, podepsáním Charty OSN 24. října 1945. OSN sídlí v New Yorku, má v současné době 191 členů a sleduje tyto hlavní cíle:

„zachování mezinárodního míru a bezpečnosti přijímáním efektivních a kolektivních opatření, kterými by se předešlo ohrožení míru;

rozvíjení přátelských vztahů mezi národy založených na respektování zásad rovnoprávnosti a práva sebeurčení národů a realizací opatření ne posílení mezinárodního míru;

prosazování mezinárodní spolupráce při řešení mezinárodních problémů hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitárního charakteru;

posilování a upevňování úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství;

zajištění koordinace úsilí, které národy podnikají ve výše uvedených oblastech“⁴¹

Charta OSN ustavila šest základních orgánů: Valné shromáždění, Radu bezpečnosti, Ekonomickou a sociální radu, Poručenskou radu, Mezinárodní soudní dvůr a Sekretariát OSN. Dnes má 15 dalších agentur a dalších orgánů. Z hlediska bezpečnosti mají zásadní význam dva orgány OSN a to:

Rad bezpečnosti OSN (UN Security Council, UN SC – RB OSN);

Valné shromáždění OSN (UN General Assembly, GA - česky VS OSN).

Rada bezpečnosti

Rada bezpečnosti nese hlavní odpovědnost za zachování světového míru. Podle kapitoly VII. Charty OSN má pravomoci, jimiž může vynutit svá rozhodnutí. Může např. uvalit embargo a hospodářské sankce, použít síly k vynucení realizace svých rozhodnutí či povolit užití síly koalicí členských států nebo regionálních organizací. Rada bezpečnosti má (na rozdíl od jiných orgánů OSN) exkluzivní právo činit rozhodnutí, které jsou členské státy povinny plnit. RB OSN má 15 členů; 5 stálých (Čína, Francie, Ruská federace, Spojené království, USA) a 10 nestálých volených Valným shromážděním na období dvou let. Důležitá rozhodnutí vyžadují souhlas všech stálých členů a dalších 9 hlasů.

⁴¹ BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007, s. 313. ISBN 978-80-246-1440-3.

Valné shromáždění

Valné shromáždění OSN se skládá ze zástupců všech států, přičemž každý disponuje jedním hlasem. Pro přijetí závažných rozhodnutí (otázky míru a bezpečnosti, přijetí nových členů) je třeba dvoutřetinové většiny hlasů. Rozhodnutí VS OSN nejsou však závazná a vymahatelná.

Po řadu let probíhají snahy o reformu OSN tak, aby její činnost odpovídala podmínkám 21. století. Diskutovanými body jsou zejména otázky financování OSN, mírové operace OSN, rozšíření Rady bezpečnosti atd. Česká republika považuje OSN za klíčovou mezinárodní organizaci kolektivní bezpečnosti a podporuje spolupráci OSN s NATO, EU a OBSE při řešení otázek evropské bezpečnosti. Účastní se aktivně mírových operací OSN a za tím účelem cíleně připravuje vojenské pozorovatele, příslušníky Vojenské policie, odborníky na plánování mírových operací, specialisty a řízení a plánování letového provozu k vysílání těchto do nově vzniklých mírových operací OSN v rámci Systému pohotovostních ujednání OSN.

5 BEZPEČNOSTNÍ VÝZVY A AKTUÁLNÍ HROZBY

O současném světě nelze říci, že by byl bezpečný. Zatímco některé bezpečnostní hrozby zanikají, jiné přicházejí a bezpečnostní systém musí být zajištěn tak, aby je uměl včas rozpoznat a eliminovat. Nezastupitelnou roli v rámci bezpečnostního systému proto hrají zpravodajské služby. V konečné fázi se bezpečnost vždy týká konkrétních lidí a jednou ze součástí bezpečnostního systému musí být i edukace obyvatelstva jak se chovat v případě nebezpečí. Zároveň je třeba informovat veřejnost o aktuálních hrozbách, za které je dnes možno považovat především hrozby hybridní.

5.1 ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY

Zpravodajské služby mají nezastupitelný význam pro fungování státu a jsou výrazem jeho suverenity. Jejich posláním je získávat, shromažďovat, analyzovat a vyhodnocovat informace důležité pro stát a poskytovat je ústavním činitelům a dalším státním orgánům. Týkají se zejména informací z oblastí, jako je terorismus, organizovaný zločin, zpravodajské služby cizích mocností apod. Zpravodajské služby jsou oprávněny používat specifické metody a prostředky získávání informací a jsou základním nástrojem pro předvídaní bezpečnostních hrozeb. Zpravodajské služby jsou „zvláštními orgány státu, jejichž prvořadým cílem, snahou a posláním je chránit stát a společnost tím, že ústavním činitelům a orgánům státní správy opatřují včasné, objektivní a kvalitní zpravodajské informace“.⁴² Platnou právní úpravu zpravodajských služeb České republiky a služebních poměrů jejich příslušníků tvoří tyto zákony:

zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 154/1994 Sb. o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 289/2005 Sb. o vojenském zpravodajství;

⁴² POKORNÝ, Ladislav. *Zpravodajské služby*. Praha: Auditorium, 2012, s. 12. ISBN 978-80-87284-21-6.

zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v případě příslušníků BIS a ÚZSI;

zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání, v případě příslušníků VZ (in Pokorný, 2012).

V České republice jsou ustaveny tyto zpravodajské služby:

- Bezpečnostní informační služba (BIS);
- Úřad pro zahraniční styky a informace;
- Vojenské zpravodajství.

5.1.1 BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA (BIS)

Jak bylo uvedeno v předchozím textu, činnost BIS upravují zákony č.153/1994 Sb. (zákon o ZS) a zákon 154/1994 Sb. (zákon o BIS). „*Zákon o ZS upravuje postavení a působnost BIS a její spolupráci s ostatními zpravodajskými službami České republiky. Zákon o BIS pak upravuje postavení příslušníků BIS, specifické prostředky získávání informací, evidence vedené BIS, náhradu škody a parlamentní kontrolu BIS*“.⁴³ BIS je zřízena jako ozbrojená zpravodajská služba České republiky, jejího ředitele jmenuje vláda a ten je též vládě odpovědný. Podle zákona BIS získává, shromažďuje a vyhodnocuje informace:

o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům svrchovanosti a územní celistvosti České republiky;

o zpravodajských službách cizí moci;

o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství;

o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky;

⁴³ POKORNÝ, Ladislav. *Zpravodajské služby*. Praha: Auditorium, 2012, s. 83. ISBN 978-80-87284-21-6.

týkající se organizovaného zločinu a terorismu;

*BIS plní další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, již je Česká republika vázána.*⁴⁴ BIS je jediná zpravodajská služba České republiky, která má vlastní rozpočet. Tento je samostatnou kapitolou státního rozpočtu.

5.1.2 ÚŘAD PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE (ÚZSI)

Úřad pro zahraniční styky a informace je zpravodajskou službou České republiky s vnější působností, která působí v rámci ministerstva vnitra (nemá vlastní rozpočet). Jejího ředitele jmenuje ministr vnitra se souhlasem vlády a ten je přímo odpovědný ministrovi vnitra. ÚZSI se zabývá zahraničními informacemi, které mohou mít dopad na bezpečnost České republiky a vyhodnocuje případná rizika. Podle zákona o ZS *„získává, shromažďuje a vyhodnocuje informace mající původ v zahraničí, které jsou důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky. ÚZSI plní také další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, již je Česká republika vázána“*.⁴⁵

5.1.3 VOJENSKÉ ZPRAVODAJSTVÍ

Vojenské zpravodajství je zřízeno zákonem č.289/2005 Sb. a je jednotnou ozbrojenou zpravodajskou službou, která je součástí ministerstva obrany. Jejího ředitele jmenuje ministr obrany se souhlasem vlády (po předchozím projednání v bezpečnostním výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky) a ředitel je ministrovi vnitra přímo odpovědný. Vojenské zpravodajství podle zákona o ZS získává, shromažďuje a vyhodnocuje informace:

„mající původ v zahraničí, důležité pro obranu a bezpečnost České republiky;

⁴⁴ POKORNÝ, Ladislav. *Zpravodajské služby*. Praha: Auditorium, 2012, s. 84. ISBN 978-80-87284-21-6.

⁴⁵ Tamtéž, s. 85.

o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany;

o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečení obrany České republiky;

o záměrech a činnostech ohrožujících utajované skutečnosti v oblasti obrany České republiky.

Vojenské zpravodajství plní také další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, již je Česká republika vázána⁴⁶. Do Vojenského zpravodajství je organizačně začleněna 601. skupina speciálních sil (silová složka Armády České republiky).

Obecně za činnost zpravodajských služeb odpovídá vláda. K tomu má zřízen „Výbor pro zpravodajskou činnost“, který je stálým pracovním orgánem Bezpečnostní rady státu. Jeho úkolem je především koordinace všech zpravodajských služeb České republiky, zabezpečení operativní mezirezortní koordinaci plánovaných a přípravných aktivit v oblasti zajištění zpravodajství, týkajících se především ochrany ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů a zajištění vnitřní bezpečnosti a obrany České republiky⁴⁷. Úkoly zpravodajským službám dává vláda a prezident republiky a je nastaven systém jejich kontroly, především prostřednictvím parlamentních komisí.

Předmětem diskusí (v době ohrožení terorismem a organizovaným zločinem) je, jestli je rozsah oprávnění zpravodajských služeb České republiky dostatečný a zda by neměly mít určité pravomoci výkonného typu (oprávnění donucovací povahy jako má např. Policie České republiky). Dalším tématem k jednání je fakt, že jejich informace nemohou být využity v trestním řízení. Legislativní opatření v tomto směru přijali po útocích 11. září 2001 v New Yorku např. USA či Velká Británie. Polemiky vyvolává i to, že (kromě BIS) nejsou zpravodajské služby samostatné instituce, což je specifikum České republiky a zda jsou zpravodajské služby zcela izolovány před možností jejich politického zneužití. Rovněž neexistuje zákonná úprava týkající se parlamentní kontroly

⁴⁶ POKORNÝ, Ladislav. *Zpravodajské služby*. Praha: Auditorium, 2012, s. 85-86. ISBN 978-80-87284-21-6.

⁴⁷ Tamtéž, s. 90.

zpravodajských služeb prostřednictvím všeobecného orgánu Poslanecké sněmovny pro zpravodajské služby (předpokládal ji zákon o zpravodajských službách) a je poukazováno na malý rozsah vzájemné spolupráce zpravodajských služeb.

5.2 CIVILNÍ OBRANA

Do roku 1990 byla civilní obrana zaměřena především na hrozby vojenského charakteru a teprve od roku 1990 se orientuje na hrozby další, nevojenského charakteru. V předchozím textu byl analyzován systém ochrany obyvatelstva prostřednictvím Integrovaného záchranného systému a krizového řízení, nyní se zmiňujeme o individuální ochraně, která je záležitostí jedinců a měla by být předmětem edukace obyvatelstva.

5.2.1 OCHRANNÉ PROSTŘEDKY

Do roku 1990 byly prostředky individuální ochrany zajišťovány státem pro všechno obyvatelstvo a skladoval je u subjektů veřejné správy a hospodářsko - výrobní sféry. *„Jejich okamžité použití k ochraně obyvatelstva při bezprostředním nevojenském ohrožení (průmyslové havárie s únikem škodlivin nebo radioaktivních látek)včetně teroristických útoků, bylo a je nereálné.*⁴⁸ Dnes jsou zajišťovány pro děti do 18 let (skladovány v předškolních a školních zařízeních) a pro osoby umístěné ve zdravotních a sociálních zařízeních. Ostatní obyvatelstvo má možnost si je zakoupit. Od roku 2000 byly existující prostředky skladované u subjektů veřejné správy a ve výrobní sféře přesouvány do skladů MV – generálního ředitelství HZS, revidovány a podle potřeby opravovány.

„Individuální ochrana je definována jako souhrn organizačních, ekonomických, materiálních a dalších opatření, jejichž cílem je zabránit v nejvyšší možné míře účinků radioaktivních a otravných látek i bakteriologických prostředků nejdůležitější části

⁴⁸ ZPĚVÁK, Aleš. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014, s. 90. ISBN 978-80-7452-044-0.

*lidského organismu, především na dýchací cesty a pokožku“.*⁴⁹ Jedná se jednak o ochranu dýchacích cest, jednak o ochranu celého těla. Ani v dnešní době nelze vyloučit, že se jedinec s podobným nebezpečím nesetká (teroristické útoky, průmyslové havárie včetně jaderných, živelní pohromy) a každý člověk by měl:

vědět, kde jsou ochranné prostředky dostupné (ochranné roušky, masky, filtry, ochranné oděvy);

umět ochranné prostředky použít, včetně ochranných prostředků určených pro děti (dětské vaky, dětské kazajky, dětské masky);

umět v případě nezbytí použít improvizované ochranné prostředky (k ochraně povrchu těla).

5.2.2 EDUKACE V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA

V případě vzniku mimořádné události zajišťuje veřejná správa varování a poskytnutí tísňových informací, evakuaci obyvatel, nouzové přežití, ukrytí, zajištění a označení příslušných událostí. Občané by měli být seznámeni se současným jednotným systémem varování a vyrozumění, jakož i požadavky, které musí splnit v případě evakuace (např. v případě povodní). V rámci materiálu „Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 MVČR, 2011) dostalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy úkol (úkol č. 9) začlenit témata „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchovy“ do studijních programů pedagogických fakult. Tento úkol byl splněn a noví absolventi jsou schopni adekvátně reagovat při vzniku mimořádné události a také tuto problematiku vyučovat. Na tento dokument navazuje „Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030“. Materiál identifikuje slabá místa ochrany obyvatelstva a zaměřuje se právě na oblast prevence, připravenosti a řešení. Vytváří podmínky pro realizaci úkolů v části obnovy území po mimořádné či krizové události. V rámci úkolu č. 19 dostalo

⁴⁹ ZPĚVÁK, Aleš. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014, s. 87. ISBN 978-80-7452-044-0.

MSMT za úkol zanalyzovat dosavadní systém edukace v oblasti ochrany obyvatelstva (vzdělávání obyvatelstva, odborníků, učitelů, lektorů atd.), navrzení potřebných změn a jejich legislativní zakotvení. Materiál vychází z bezpečnostní strategie České republiky a stanovuje následující strategické priority:

- 1) „Širší zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva cestou zvýšení jejich schopnosti sebeochrany za využití informací a znalostí získaných v rámci plošného a cíleného systému výchovy a přípravy.
- 2) Širší zapojení právnických a podnikajících fyzických osob do přípravy na mimořádné události a krizové situace a jejich řešení cestou užší spolupráce s odpovědnými orgány veřejné správy a zvýšeným podílem na realizaci konkrétních úkolů u subjektů představujících zvýšené riziko pro své okolí.
- 3) Zvýšení odolnosti a ochrany prvků kritické infrastruktury proti možným rizikům a zajištění zapojení subjektů kritické infrastruktury do procesu přípravy na mimořádné události a krizové situace a jejich řešení.
- 4) Cílená podpora vědy a výzkumu, vývoje, inovací s důrazem na využívání dosažených výsledků v aplikační sféře v rámci vzdělávání a přípravy odborníků.

Vyvážené a komplexně využitelné úkoly a nástroje obyvatelstva umožňující efektivní prevenci a přípravu na mimořádné události a krizové situace a jejich řešení založené na přesně definovaném a zakotveném systému ochrany obyvatelstva (mvr.cz, 2017, online).

5.3 AKTUÁLNÍ HROZBY

V posledních letech se bezpečnostní situace v Evropě výrazně zhoršila. Jenom od ledna do září 2016 došlo na území EU k 11 teroristickým útokům, které si vyžádaly 120 obětí (MVCR, 2017, online). Na Ukrajině pokračuje ozbrojený konflikt, Rusové okupují Krym, Evropa čelí pokračující migrační vlně, která přináší další bezpečnostní problémy a zvyšuje obecnou kriminalitu. Zároveň narůstá trestná činnost spojená s převaděčstvím. I když tyto problémy se naší republiky zatím nedotkly přímo, nelze je podceňovat již proto, že jsou podhoubím pro extremismus a to jak pravicový, tak levicový. V České republice sice v roce 2017 došlo k poklesu aktivity extremistických

skupin z obou stran spektra a nijak se neangažovaly v podzimní volební kampani v rámci voleb do Parlamentu České republiky. V rámci Auditů z roku 2016 označuje ministerstvo vnitra za bezpečnostní hrozbu i demografický vývoj, který způsobí nedostatek pracovních sil. Naši vnitřní bezpečnost aktuálně ohrožují hrozby nové, související s informační válkou a kybernetickými hrozbami. Podle odborníků můžeme pozorovat „rostoucí snahy státních i nestátních aktérů v budování a využívání kybernetických ofenzivních prostředků, které cílí zejména na kritickou infrastrukturu, respektive na její část vystavenou v kyberprostoru – kritickou informační infrastrukturu“.⁵⁰ Ohrožení kyberprostoru zahrnuje pět konkrétních hrozeb, které si zaslouží samostatnou pozornost zejména proto, že se jedná jak o jev relativně nový tak jev potenciálně vysoce nebezpečný.

5.3.1 KYBERNETICKÁ ŠPIONÁŽ

Cílem kybernetické špionáže je získání strategicky významných či důležitých informací a dat osobní, citlivé nebo utajované povahy, bez souhlasu jejich držitele. Kybernetická špionáž se zaměřuje na jednotlivce, skupiny i organizace a to jak v soukromém, tak veřejném sektoru a dnes se v ní angažují jak jednotlivci, tak skupiny, organizace i celé státy. K získání informací se využívá internet, sociální sítě a další informační a komunikační technologie. Sofistikovanou hrozbou kybernetické špionáže je tzv. „advanced persistent threat (APT)“, která používá technik útoků standardními metodami a nástroji obtížně rozpoznatelnými. Jejich původce zůstává často neodhalen a může působit i řadu let. Česká republika a její instituce se (podle Auditů 2016, online) stává opakovaným cílem kybernetické špionáže a předpokládá se, že zde působí neodhalené APT, které škodí národním zájmům. Tradičně působí kybernetická špionáž v ekonomické oblasti, kde má za cíl získat ekonomické informace o strategických záměrech státu, ekonomických aktivitách státních i soukromých podniků apod., ale dnes se zaměřuje i na instituce zabývající se vzděláváním, výzkumem a vývojem, provozovatele a správce informačních systémů bezpečnostní složky a další.

⁵⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. *Audit národní bezpečnosti 2016*. [online] [11. 01. 2018], s. 95. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

5.3.2 NARUŠENÍ NEBO SNÍŽENÍ ODOLNOSTI INFRASTRUKTURY

Úkolem státu je vytvářet bezpečný kyberprostor a odolnou IT strukturu, ale k tomu potřebuje součinnost soukromého sektoru a akademické sféry, mezinárodní spolupráci a v neposlední řadě také součinnost obyvatel. IT strukturu může narušit řada jevů (technické selhání, selhání lidského faktoru, přírodní katastrofy, kybernetické útoky) a třeba mít vytvořen efektivní způsob jejího obnovení a regenerace. Problémem mnoha subjektů (soukromých i veřejných) je zastaralost ICT technologií, neexistence metodiky pro používání výpočetní techniky, nedostatečně prováděné bezpečnostní testování, absence náhradních řešení v případě kolapsu a další problémy způsobené obecně podceňováním nebezpečí kybernetických útoků i dalších možných příčin selhání IT infrastruktury.

5.3.3 NEPŘÁTELSKÉ KAMPANĚ

Nepřátelské útoky v kyberprostoru dne provádějí nejen jednotlivci, ale i organizace, často podporované nebo přímo organizované příslušným státem. Jejich cílem je ovlivnit veřejné mínění a zasahovat do vnitřních záležitostí České republiky. Definovat nepřátelskou kampaň v kyberprostoru je velmi obtížné a složité je proti ní bojovat. Rozhodující roli zde hraje internet, který využívají organizované zájmové skupiny, zločinecké struktury i zpravodajské služby jiných států k vlivovým a dezinformačním kampaním. Diskuse na internetu a vyjadřování se na sociálních sítích přináší řadu nenávistných názorů a dezinformačních projevů. Problematickým faktorem je struktura vlastnictví jednotlivých českých internetových médií, jež mohou ve svých zprávách sledovat rozličné soukromé zájmy, případně zájmy jiných států. „*Současná právní úprava o svobodném přístupu k informacím (č.106/1999 Sb.) může ohrozit kybernetickou bezpečnost České republiky, respektive je zneužitelná v rámci nepřátelských kampaní*“.⁵¹

⁵¹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Audit národní bezpečnosti 2016*. [online] [11. 01. 2018], s. 100. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

5.3.4 NARUŠENÍ NEBO SNÍŽENÍ BEZPEČNOSTI EGOVERNMENTU

Smyslem eGovernmentu je elektronická správa věcí veřejných. V České republice je realizována prostřednictvím kontaktních míst veřejné správy Czech POINTU, s jehož pomocí na jednom místě získají občané řadu dokumentů a využijí služeb různých úřadů. Dnes působí téměř v každé obci. Pro elektronickou komunikaci se státem slouží systém datových schránek a funguje systém základních registrů (úředníci nemusejí aktuálně platné údaje opakovaně žádat od občanů). Jednotlivé složky eGovernmentu pracují s obrovským množstvím dat a jeho fungování může být narušeno jak neadekvátním zacházením s informacemi a daty, tak vnější hrozbou, např. kybernetickými útoky. Nároky na kybernetickou bezpečnost celého systému elektronické státní správy jsou značné a kybernetické hrozby v této oblasti nelze podceňovat, neboť by ohrozily nejen fungování systému, ale i důvěru občanů v eGovernment.

5.3.5 KYBERTERORISMUS

Národní centrum kybernetické bezpečnosti definuje kyberterorismus takto: *„Kyberterorismus zahrnuje agresivní a excesivní jednání, které je prováděno se záměrem vyvolat strach ve společnosti, a jehož prostřednictvím je dosahováno politických, náboženských nebo ideologických cílů. Za využití kyberprostoru a informačních a komunikačních technologií ohrožuje chod státu, jeho ústavní zřízení nebo obranyschopnost mimo jiné cílením na kritickou informační infrastrukturu a významné informační systémy“*.⁵² Jedná se o velmi širokou definici, zahrnující již dříve zmiňované hrozby a v této souvislosti (jako jedna hrozeb) se jeví účelnější definice v užším smyslu, kdy *„lze za kyberterorismus považovat pouze takové teroristické aktivity v kyberprostoru, které způsobí rozsáhlé narušení počítačových sítí či zařízení se závažnými až fatálními dopady. Při těchto útocích může docházet ke ztrátám na životech či v případě kompromitace finančního systému k velmi závažným ekonomickým ztrátám*

⁵² Ministerstvo vnitra České republiky. Audit národní bezpečnosti 2016. [online] [11. 01. 2018], s. 101. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

s těžko předvídatelnými důsledky“.⁵³ Zatím k takovému útoku nedošlo, což nic nemění na skutečnosti, že teroristé v kyberprostoru působí, stejně jako organizované zločinecké struktury. Teroristé využívají kyberprostor a ICT k šíření propagandy (markantní příkladem poslední doby byl tzv. Islámský stát) k radikalizaci stoupenců a jejich náboru.

Otázce kybernetické bezpečnosti byla ze strany vlády České republiky, v posledních letech věnována zvýšená pozornost. V návaznosti na Bezpečnostní strategii České republiky 2015 byla zpracována Národní strategie kybernetické bezpečnosti na období let 2015-2020 a z ní vychází Akční plán kybernetické bezpečnosti na období 2015-2020. Jeho naplňování každoročně projednává vláda České republiky. Základním dokumentem týkajícím se kybernetické bezpečnosti je zákon č.181/2014Sb. o kybernetické bezpečnosti a souvisejících zákonů a jeho prováděcí předpisy (vyhláška č. 316/2014, tzv. vyhláška o kybernetické bezpečnosti a vyhláška č.317/2014 Sb. o významných informačních systémech a jejich určujících kritériích.

⁵³ Ministerstvo vnitra České republiky. *Audit národní bezpečnosti 2016*. [online] [11. 01. 2018], s. 101. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

ZÁVĚR

Od počátku devadesátých let se podařilo vybudovat funkční bezpečnostní systém odpovídající standardům obvyklým v zemích západní Evropy a v některých případech je dokonce překračujících. Zejména integrovaný záchranný systém České republiky, schopný zajistit rychlou, kvalitní a efektivní pomoc při mimořádných a krizových situacích je na světové úrovni. Vyzvednout je nutno zejména součinnost Hasičského záchranného sboru České republiky, Zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky, ale i dalších složek jak bylo analyzováno v rámci předložené práce. Česká republika disponuje velmi kvalitní legislativou, která zabezpečuje ochranu obyvatelstva na území České republiky při mimořádných událostech jak vojenského, tak civilního charakteru a stanovuje systém krizového řízení. Česká armáda se profesionalizovala, došlo ke snížení počtu jejích příslušníků, a proto je jako její hlavní poslání stanoveno zajištění vnější bezpečnosti, včetně účasti na zahraničních misích, kde se potvrzuje, že naše republika je platným členem NATO a podílí se na zajištění mezinárodní bezpečnosti. Bezpečnostní strategie České republiky reflektuje české národní zájmy a správně identifikuje bezpečnostní rizika a hrozby včetně hrozeb hybridních. Nabízí se, že odpověď na výzkumnou otázku: „*Má současný bezpečnostní systém České republiky potenciál čelit novým bezpečnostním hrozbám?*“ zní jednoznačně ano. V úvahu je ovšem nutno vzít řadu faktorů dalších. I když je vojenský konflikt (díky našemu členství v Evropské unii a v NATO) nepravděpodobný, mají válečné konflikty za hranicemi Evropy dopad na bezpečnost občanů České republiky. V této souvislosti stojí za připomínku, že neplníme naše finanční závazky vůči NATO a že rozpočet Armády České republiky neodpovídá jejím objektivním potřebám a neumožňuje její potřebnou modernizaci. V rámci práce byla identifikována bezpečnostní rizika a hrozby, jejichž aktuálnost a velikost podléhá permanentním proměnám. V tomto ohledu je nutno zintenzivnit a zefektivnit činnost zpravodajských služeb, zejména jejich vzájemnou spolupráci a informovanost. O aktuálních nebezpečích je třeba informovat občany a aktivně podporovat jejich účast při zajišťování bezpečnosti. Za jednu z největších bezpečnostních hrozeb dneška musíme považovat ohrožení principů demokratického státu, popírání lidských práv a svobody. Kromě dalších bezpečnostních hrozeb, jejichž zdrojem je kyberprostor, nelze podcenit šíření radikálních extremistických myšlenek a

nepřátelské propagandy cizí moci. Bezpečnostní systém České republiky je institucionálně zakotven, má jasnou strukturu, jasnou legislativu, odpovídající strategii a za předpokladu kvalitního operativního řízení veškeré předpoklady zajistit potřebnou ochranu obyvatelstva České republiky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- BIS - Bezpečnostní informační služba
- BS – Bezpečnostní systém
- CTHH – Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám
- ČČK - Český červený kříž
- ČR- Česká republika
- HZS – Hasičský záchranný sbor
- ICT -Informační a komunikační technologie
- IT – Informační technologie
- IZS - Integrovaný záchranný systém
- JPO – Jednotka požární ochrany
- MV – Ministerstvo vnitra
- NATO – Severoatlantická aliance
- NATO - NordAtlantic Treaty Organization
- NGOs – Non-governmental organizations
- OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
- ODS – Občanská demokratická strana
- OSN – Organizace spojených národů
- PČR - Policie České republiky
- PO – Požární ochrana
- SPD- Strana přímé demokracie
- ÚZSI- Úřad pro zahraniční styky a informace
- VZ -Vojenské zpravodajství
- WTO-Světová obchodní organizace
- ZZS – Zdravotnická záchranná služba

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam literatury

BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.

BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1440-3.

FIALA, Petr a Jiří HANUŠ. *Vraťme politice smysl!: rozhovory s Jiřím Hanušem*. Brno: Pravý břeh, 2017. ISBN 978-80-7485-136-0.

KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-86795-59-1.

MACEK, Pavel. *Bezpečnostní služby*. 2., dopl. vyd. Praha: Police history, 2008. ISBN 978-80-86477-48-0.

HRUDKA, Josef a David ZÁMEK. *Organizace a činnost policejních služeb: stav k 1. 1. 2012*. Praha: Police history, 2012. ISBN 978-80-86477-56-5.

POKORNÝ, Ladislav. *Zpravodajské služby*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-21-6.

ZPĚVÁK, Aleš a kol. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 978-80-7452-044-0.

PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.

VÍŠEK, Jiří. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-028-0

Seznam použitých internetových zdrojů

Ministerstvo vnitra České republiky – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. [online] [11. 01. 2018]. Dostupné z:

http://icv.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf

Ministerstvo vnitra České republiky. *Audit národní bezpečnosti 2016*. [online] [11. 01. 2018]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Centrum boje proti terorismu a hybridním hrozbám*. [online] [11. 01. 2018]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Dezinformační kampaně*. [online] [cit. 11. 01. 2018]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/dezinformacni-kampane.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Strategie ČR pro boj proti terorismu od roku 2013*. [online] [11. 01. 2018]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/strategie-ceske-republiky-pro-boj-proti-terorismu-pdf.aspx

Občanská demokratická strana. *Volby 2017 - Silný program pro silné Česko*. [online] [11. 01. 2018] Dostupné z: <https://www.ods.cz/volby2017>

Policie České republiky. *Útvary s působností na celém území ČR*. [online] [11. 01. 2018]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/utvary-s-pusobnosti-na-celem-uzemi-cr-312510.aspx>

Vláda ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. [online] [11. 01. 2018]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

Seznam použitých zákonů

Ústavní zákon ze dne 16. prosince 1992, (Ústava České republiky). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993, částka 1, s. 1. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5989>

Listina základních práv a svobod ze dne 16. prosince 1992. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993, částka 1, s. 17. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5989>

Ústavní zákon č. 110 ze dne 22. dubna 1998, o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1998, částka 39, s. 5386. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3146>

Zákon č. 222 ze dne 14. září 1999, o zajišťování obrany České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 76, s. 3755. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3293>

Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000, o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 73, s. 3461. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>

Zákon č. 238 ze dne 28. června 2000, o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 73, s. 3454. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>

Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4086. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>

Zákon č. 374 ze dne 6. listopadu 2011, o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 131, s. 4839. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6059>

Zákon č. 219 ze dne 14. září 1999, o ozbrojených silách České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 76, s. 3693. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3293>

Zákon č. 455 ze dne 2. října 1991, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, částka 87, s. 2122. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2499>

Zákon č. 553 ze dne 6. prosince 1991, o obecní policii. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991, částka 104, s. 2736. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2516>

Zákon č. 240 ze dne 28. června 2000, o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 73, s. 3475. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>

Zákon č. 119 ze dne 8. března 2002, o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních)). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2006, částka 52, s. 3038. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3871>

Zákon č. 310 ze dne 23. května 2006, o nakládání s některými věcmi využitelnými k obranným a bezpečnostním účelům na území České republiky a o změně některých dalších zákonů (zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2006, částka 96, s. 3798. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4942>

Zákon č. 133 ze dne 17. prosince 1985, o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1985, částka 133, s. 674. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2165>

Zákon č. 153 ze dne 7. července 1994, o zpravodajských službách České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 49, s. 1601. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2778>

Zákon č. 154 ze dne 16. června 1994, o Bezpečnostní informační službě. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 49, s. 1605. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2778>

Zákon č. 289 ze dne 16. června 2005, o Vojenském zpravodajství. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 104, s. 5388. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4702>

Zákon č. 361 ze dne 23. září 2003, o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 121, s. 5850. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4205>

Zákon č. 221 ze dne 14. září 1999, o vojácích z povolání. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 76, s. 3722. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3293>

Nářízení vlády č. 432 ze dne 22. prosince 2010, kterým se mění zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2010, částka 149, s. 5623. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=21413>

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247 ze dne 22. června 2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 95, s. 5490. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3673>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Postavení bezpečnostní legislativy v právním řádu ČR	25
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Bezpečnostní legislativa ohledně vnitřní a vnější bezpečnosti	26
Tabulka 2: Kontaktní místa pro pomoc v nouzi	32
Tabulka 3: Základní tabulka plošného pokrytí jednotkami požární ochrany	34

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Životní, strategické a další významné zájmy České republiky	I
Příloha B - Organizační složky Policie České republiky.....	III

Příloha A - Životní, strategické a další významné zájmy České republiky

Životní zájmy

Životním zájmem je zajištění existence ČR, její suverenity, územní celistvosti a politické nezávislosti; dále pak je životním zájmem obrana demokracie a právního státu a ochrana základních lidských práv a svobod obyvatel. Ochrana životních zájmů státu a jeho občanů je základní povinností vlády ČR. Pro jejich zajištění a obranu je ČR připravena využít všech možných přístupů a použít všechny dostupné prostředky.

Strategické zájmy

Naplňování strategických zájmů slouží k ochraně životních zájmů. Zároveň slouží k zajištění společenského rozvoje a prosperity ČR. K jejich prosazování jsou voleny přístupy a prostředky přiměřené situaci. bezpečnost a stabilita – především v euroatlantickém prostoru

- *zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivnosti OSN*
- *pevná transatlantická vazba v rámci NATO a budování strategického partnerství mezi NATO a EU;*
- *komplementární rozvíjení obranných schopností NATO a EU;*
- *rozvíjení role OBSE v oblasti prevence ozbrojených konfliktů, stabilizace a demokratizace;*
- *potírání mezinárodního terorismu;*
- *snížování rizika šíření zbraní hromadného ničení (ZHN) a jejich nosičů;*
- *eliminace organizovaného zločinu a nelegální migrace;*
- *snížení rizika napadení území ČR zbraněmi hromadného ničení – pomocí raket či jiných prostředků;*
- *podpora regionální spolupráce;*
- *zajištění ekonomické bezpečnosti ČR prostřednictvím posilování globální ekonomické stability, diverzifikací zdrojů strategických surovin, výrobků, služeb, zdrojů a forem kapitálových toků a ochrany strategických infrastruktur;*
- *posilování konkurenceschopnosti domácího obranného průmyslu a zajištění adekvátní úrovně strategických rezerv;*
- *podpora šíření svobody a demokracie a principů právního státu.*

Další významné zájmy

Účelem naplňování dalších významných zájmů je přispět k zajištění životních a strategických zájmů, zvyšování kvality života občanů ČR a efektivity veřejné správy. Mezi další významné zájmy zejména patří:

- *snižování ekonomické a sociální nerovnováhy mezi Severem a Jihem;*
- *ochrana životního prostředí a prosazování principů trvale udržitelného rozvoje;*
- *snižování kriminality a zejména eliminování korupce, nelegálních obchodů a daňových úniků;*
- *potlačování extremismu včetně eliminace jeho příčin a vytváření podmínek pro multikulturní, tolerantní a občanskou společnost;*
- *zvyšování efektivity a profesionality státních institucí a soudnictví, a v této souvislosti posilování spolupráce státní správy a samosprávy a občanů ČR;*
- *podpora vědecko-technického rozvoje s důrazem na nové technologie s vysokou přidanou hodnotou inovace;*
- *rozvíjení technických a technologických schopností při ochraně a přenosu utajovaných informací;*
- *prevence a příprava na nepředvídatelné živelní, ekologické či průmyslové havárie a katastrofy;*
- *prevence a příprava na nepředvídatelný vznik a šíření nakažlivých smrtelných chorob“*
(Bezpečnostní strategie České republiky 2015).

Příloha B - Organizační složky Policie České republiky

Policejní prezidium České republiky (v čele s policejním prezidentem)

Útvary policie s celostátní působností

- 1) *Kriminalistický ústav Praha*
- 2) *Letecká služba*
- 3) *Národní protidrogová centrála SKPV*
- 4) *Pyrotechnická služba*
- 5) *Ředitelství služby cizinecké policie*
- 6) *Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV*
- 7) *Útvar policejního vzdělávání a služební přípravy*
- 8) *Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV*
- 9) *Útvar pro ochranu prezidenta ČR*
- 10) *Ochranná služba Policie ČR*
- 11) *Útvar rychlého nasazení*
- 12) *Útvar speciálních činností SKPV*
- 13) *Útvar zvláštních činností SKPV*

Krajská ředitelství (policejní útvary s vymezenou územní působností)

1. Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy se sídlem v Praze.
2. Krajské ředitelství policie Středočeského kraje se sídlem v Praze.
3. Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje se sídlem v Českých Budějovicích.
4. Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje se sídlem v Plzni.
5. Krajské ředitelství policie Karlovarského kraje se sídlem v Karlových Varech.
6. Krajské ředitelství Ústeckého kraje se sídlem v Ústí nad Labem.
7. Krajské ředitelství Libereckého kraje se sídlem v Liberci.
8. policie Moravskoslezského Krajské ředitelství Královéhradeckého kraje se sídlem v Hradci Králové.
9. Krajské ředitelství Pardubického kraje se sídlem v Pardubicích.
10. Krajské ředitelství policie kraje Vysočina
11. Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje se sídlem v Brně.
12. Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci.
13. Krajské ředitelství policie Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně.
14. Krajské ředitelství kraje se sídlem v Ostravě (Policie ČR, 2018, online).

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petr Houfek

Obor: Bezpečnostní studia (Bc.)

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Bezpečnostní systém ČR

Rok: 2019

Počet stran textu bez příloh: 53

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek